

WYNIKI BADANIA STRUKTURY GOSPODARSTW ROLNYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W 2007 R.

Wrocław, marzec 2008 r.

Dane opracowano na podstawie:

- uogólnionych wyników reprezentacyjnego badania struktury gospodarstw rolnych w gospodarstwach indywidualnych przeprowadzonego w czerwcu 2007 r.,
- sprawozdań z zakresu struktury gospodarstw rolnych sporządzonych w czerwcu 2007 r. przez osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej prowadzące działalność rolniczą (PKD – sekcja A, dz.01, grupy: 01.1, 01.2, 01.3), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy powierzchnia użytków rolnych przekraczała 1 ha i/ lub prowadzony był chów zwierząt.

WAŻNIEJSZE DEFINICJE, POJĘCIA I ZASADY SPISYWANIA

Za **gospodarstwo rolne** uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Za **gospodarstwo indywidualne** uważa się gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób oraz gospodarstwo rolne osoby nie posiadającej użytków rolnych lub posiadającej użytki o powierzchni mniejszej niż 0,10 ha, która ma co najmniej: 1 sztukę bydła lub (i) 5 sztuk trzody chlewnej albo 1 lochę lub (i) 3 sztuki owiec lub kóz lub (i) 1 konia lub (i) 30 sztuk drobiu lub (i) 1 strusia lub (i) 5 sztuk samic zwierząt futerkowych (w tym królików) lub (i) 3 sztuki pozostałych zwierząt utrzymywanych na rzeź lub (i) 1 pień pszczeli.

Za **użytkownika gospodarstwa indywidualnego** uważa się osobę fizyczną lub grupę osób, które faktycznie użytkują grunty, niezależnie od tego, czy są właścicielami, dzierżawcami, czy użytkują je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty te są zlokalizowane w jednej, czy w kilku gminach.

Za **osobę kierującą gospodarstwem rolnym** uważa się osobę fizyczną upoważnioną przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do podejmowania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi, nadzorowania ich lub wykonywania. Kierujący jest na ogół, choć nie zawsze, tą samą osobą co użytkownik.

Za **działalność rolniczą** uważa się pracę na własny rachunek, bezpośrednio związaną z prowadzeniem produkcji rolniczej (roślinnej i zwierzęcej) i prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Do działalności rolniczej zaliczono działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne, warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz działalność związaną z chowem i hodowlą zwierząt (bydła, trzody chlewnej, owiec, kóz, koni, drobiu, królików, zwierząt łownych utrzymywanych na rzeź, pszczoł, jedwabników, itp.) i produkcją surowych, nieprzetworzonych produktów zwierzęcych (mleka, jaj konsumpcyjnych i wylęgowych, wełny, miodu, kokonów jedwabników) oraz działalność polegającą na utrzymaniu gruntów rolnych już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych według zasad dobrej kultury rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami).

Za **działalność gospodarczą inną niż działalność rolnicza** prowadzoną w gospodarstwie przyjęto tylko taką działalność gospodarczą, która jest bezpośrednio związana z gospodarstwem rolnym, tj. wykorzystuje jego zasoby (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy, itp.).

Użytkowanie gruntów

Do **ogólnej powierzchni gruntów** gospodarstwa zaliczono wszystkie bez wyjątku grunty wchodzące w skład gospodarstwa, a więc grunty użytkowane rolniczo, będące w dobrej kulturze rolnej oraz pozostałe użytki rolne, a także wszystkie związane z nimi grunty użytkowane nierolniczo, jak lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty (podwórza, grunty pod zabudowaniami lub przeznaczone pod zabudowę, ogrody ozdobne, grunty pod wodami, drogi, torfowiska, kamieniołomy, żwirownie, nieużytki, powierzchnię gruntów rolnych nie użytkowanych rolniczo, jeśli grunty te nie powrócą już do rolniczego użytkowania), niezależnie od tytułu władania (własne, dzierżawione na zasadzie umowy i bezumownie, użytkowane z innego tytułu).

W 2007 r., zgodnie z metodologią Eurostatu, dokonano dodatkowego podziału użytków rolnych.

Do **użytków rolnych** zalicza się:

- ➔ użytki rolne utrzymywane **w dobrej kulturze rolnej** – zgodnie z normami (w skład użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej wchodzi: grunty orne, uprawy trwałe, łąki trwałe, pastwiska trwałe, ogrody przydomowe,
- ➔ **użytki rolne pozostałe** (bez podziału na rodzaje), tj. użytki rolne obecnie nie użytkowane i nie będące w dobrej kulturze rolnej (uprzednio użytkowane jako tereny rolnicze, a obecnie ze względów ekonomicznych, społecznych lub innych nie są wykorzystywane rolniczo, ale w razie zmiany decyzji można je przywrócić do produkcji rolniczej przy wykorzystaniu zasobów gospodarstwa).

Do **gruntów ornych** zalicza się grunty w uprawie, tj. pod zasiewami oraz grunty ugorowane. Grunty orne powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Za **grunty orne pod zasiewami** uważa się grunty zasiane lub zasadzone ziemiopłodami rolnymi lub ogrodniczymi. Do powierzchni pod zasiewami nie zaliczamy upraw w ogrodach przydomowych, szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, wikliny, drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami i innych upraw trwałych oraz powierzchni upraw trwałych pod osłonami.

Za **grunty ugorowane** uważa się grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymywane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska. Zaliczane są tu grunty zarówno uprawnione jak i nieuprawnione do płatności obszarowych (np. gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha).

Do **ogrodów przydomowych** zalicza się powierzchnię zlokalizowaną najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, przeznaczoną pod uprawy rolne i ogrodnicze, z których zbiory przeznaczone są przede wszystkim na spożycie przez gospodarstwo domowe użytkownika gospodarstwa rolnego.

Do **łąk i pastwisk trwałych** zalicza się grunty pokryte trwale trawami, utrzymywane zgodnie z normami, natomiast nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu. Łąki trwałe są to grunty pokryte trawami, z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnie koszonych hal i połonin. Pastwiska trwałe są to grunty pokryte trawami, które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnie wypasanych hal i połonin.

Do **upraw trwałych** zalicza się powierzchnię sadów wraz ze szkółkami drzew i krzewów owocowych, powierzchnię szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych przeznaczonych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny w uprawie oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Do **lasów i gruntów leśnych** zalicza się powierzchnię zalesioną, powierzchnię przejściowo pozbawioną drzewostanu oraz grunty związane z gospodarką leśną. Do powierzchni zalesionej zalicza się grunty pokryte uprawami leśnymi, młodnikami i drzewostanami starszymi oraz plantacjami topoli i innych drzew szybko rosnących. Do powierzchni przejściowo pozbawionej drzewostanu zalicza się zręby, halizny, płazowiny i plantacje choinkowe prowadzone na gruntach leśnych oraz wylesienia powstałe na skutek oddziaływania emisji przemysłowych i górnictwa (zalewiska, zapadliska).

Do **powierzchni pozostałych gruntów** wchodzących w skład gospodarstwa wlicza się grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, pod drogami, powierzchnię wód śródlądowych, rowów melioracyjnych, powierzchnię porośniętą wikliną w stanie naturalnym, powierzchnię terenów bagiennych, powierzchnię innych gruntów użytkowych (torfowiska, żwirownie), nieużytków, powierzchnię przeznaczoną do rekreacji a także powierzchnię gruntów rolnych nie użytkowanych rolniczo, jeśli grunty te nie powrócą już do rolniczego użytkowania.

Powierzchnia zasiewów

Dane o powierzchni zasiewów dotyczą powierzchni upraw poszczególnych ziemiopłodów uprawianych w plonie głównym.

Do grupy **zbóż ogółem** zaliczono powierzchnię zbóż podstawowych (pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta), mieszanek zbożowych, kukurydzy na ziarno i pozostałych upraw zbożowych (gryki, prosa, itp.).

Do grupy **strączkowych jadalnych** zalicza się groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno (np. ciecierzycę). Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Do grupy **przemysłowych** zaliczono powierzchnię uprawy rzepaku i rzepiku, buraków cukrowych, lnu (łącznie z lnem oleistym), konopi i tytoniu.

Powierzchnię upraw: kukurydzy na ziarno i zielonkę, buraków cukrowych, buraków pastewnych, tytoniu, chmielu i pozostałych upraw należy traktować w niniejszej publikacji jako nieostateczną.

Zwierzęta gospodarskie

Badaniu podlegały zwierzęta gospodarskie znajdujące się w gospodarstwie oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas itp. niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

Za **krowy mleczne** uważa się krowy, które ze względu na rasę, odmianę lub szczególne właściwości utrzymywane są w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji mleka przeznaczonego do konsumpcji lub przetworzenia na produkty mleczne. Zalicza się tu również krowy mleczne wybrakowane już z chowu, które pozostają jeszcze w gospodarstwie na tzw. dopasie, po czym skierowane zostaną do uboju.

Za **krowy mamki** uważa się krowy, które ze względu na rasę (krowy ras mięsnych i urodzone z krzyżówek z rasami mięsnymi) lub szczególne właściwości utrzymywane są w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych i których mleko wykorzystywane jest do odchowu cieląt lub przeznaczone na paszę dla innych zwierząt. Zalicza się tu również krowy "mamki" wybrakowane już z chowu, które pozostają jeszcze w gospodarstwie na tzw. dopasie, po czym skierowane zostaną do uboju.

Dla gospodarstw o dużej skali **chowu drobiu** (np. ferma wielkotowarowa produkująca brojlery lub jaja konsumpcyjne), w których w dniu badania nie ma na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji, a przerwa ta nie przekracza 8 tygodni, przyjmuje się stany drobiu z okresu przed opróżnieniem pomieszczeń (kurników).

Ciągniki

Badaniem objęte zostały ciągniki użytkowane w gospodarstwie, zarówno własne (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) jak i wspólne (będące własnością kilku rolników i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo). Ciągniki spisywane były u tego rolnika, u którego znajdowały się w dniu 1 czerwca 2007 r. Nie spisywano ciągników niesprawnych dłużej niż 1 rok oraz przeznaczonych do kasacji (rozbiórka, złomowanie).

Dane o ciągnikach dotyczą ciągników kołowych dwuosiowych i gąsienicowych.

Nawozy

W badaniu zebrano informacje o zużyciu nawozów mineralnych i wapniowych w masie towarowej. Następnie dokonano przeliczenia masy towarowej nawozów mineralnych oraz wapniowych (w tym nawozów wapniowo-magnezowych) na czysty składnik (NPK, CaO, CaO+MgO).

Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik ujęto w podziale na nawozy: azotowe (N), fosforowe (P₂O₅), potasowe (K₂O).

Przeliczeń zużycia nawozów na 1 ha użytków rolnych (UR) dokonano na powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze.

Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego

Za **gospodarstwo domowe użytkownika gospodarstwa rolnego** uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

Za **dochód całkowity gospodarstwa domowego** uważa się łączne dochody wszystkich osób zamieszkałych wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i utrzymujących się razem z nim, tj. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej: rolniczej i pozarolniczej (również tej nie związanej z gospodarstwem rolnym) oraz z tytułu: pracy najemnej, pobierania emerytur i rent, zasiłku z pomocy społecznej, zasiłku wychowawczego, alimentów, stypendiów, posiadania lokat kapitałowych, uzyskiwania pomocy zagranicznej, wygranych w grach liczbowych i loteriach itp.

Pracujący

Dla potrzeb analizy nakładów pracy w rolnictwie w 2007 r. uwzględniono wkład pracy (nawet w minimalnym wymiarze) wszystkich członków gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających moment badania, pod warunkiem, że w gospodarstwie rolnym była prowadzona aktualnie działalność rolnicza (tj. w momencie realizacji badania).

Dane o **pracujących** dotyczą pracujących w gospodarstwach indywidualnych oraz w gospodarstwach osób prawnych.

W gospodarstwach indywidualnych badana była **rodzinna siła robocza** oraz **osoby spoza gospodarstwa domowego** zatrudnione w gospodarstwie rolnym, jak również **osoby świadczące pomoc sąsiedzką** oraz **pracownicy kontraktowi**.

Przez rodzinną siłę roboczą należy rozumieć członków gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w wieku 15 lat i więcej), którzy pracowali bez wynagrodzenia w rodzinnym gospodarstwie rolnym.

W **gospodarstwach osób prawnych** badany był wkład pracy pracowników najemnych i kontraktowych.

Wśród pracujących członków gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (określonych jako „pracujący w swoim gospodarstwie rolnym”) wyodrębniono następujące kategorie:

1. pracujący wyłącznie w swoim gospodarstwie rolnym,
2. pracujący głównie w swoim gospodarstwie rolnym i dodatkowo poza gospodarstwem,
3. pracujący głównie poza swoim gospodarstwem rolnym i dodatkowo w swoim gospodarstwie rolnym.

W przypadku współmałżonków użytkownika – w badaniu uwzględniono również osoby niepracujące w gospodarstwie rolnym. Natomiast w tablicach, w niniejszej publikacji, prezentujących nakład pracy w gospodarstwie rolnym przedstawione zostały dane dotyczące wyłącznie osób pracujących.

Za **pracę w swoim gospodarstwie rolnym** uznaje się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją rolniczą (roślinną i zwierzęcą) oraz prace ogólne, związane z prowadzeniem gospodarstwa np.:

- zakup środków produkcji,
- sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży,
- prace związane z magazynowaniem,
- transport na potrzeby gospodarstwa rolnego,
- bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji,
- organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków,
- wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednie, SAPARD i inne.

Jako pracy w gospodarstwie rolnym nie traktuje się takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprzątanie, dogłębienie dzieci oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego. Wyłączone są również prace związane z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb (bez względu na to czy były prowadzone w gospodarstwie czy poza nim), a także prace w ramach działalności gospodarczej innej niż rolnicza.

Za pracę poza gospodarstwem rolnym uznaje się każdą pracę (również dorywczą), wykonywaną poza rodzinnym gospodarstwem rolnym (najemną lub na własny rachunek, w tym również w rolnictwie) w ciągu 12 miesięcy poprzedzających miesiąc badania. *Uwzględniona została tutaj również praca wykonywana w rodzinnej działalności gospodarczej (innej niż rolnicza), np. w agroturystyce, działalności usługowej z wykorzystaniem własnego sprzętu itd.*

Podziału na pracę główną i dodatkową dokonano na podstawie kryterium czasu pracy.

Praca główna określana dla osób, które wykonywały więcej niż jedną pracę oznaczała taką, która zwykle zajmuje więcej czasu. Jeżeli dwie prace (lub więcej) zajmowały taką samą ilość czasu, pracą główną była ta, która przynosiła wyższy dochód.

Praca dodatkowa oznaczała tę, która spośród innych niż praca główna wykonywanych zajęć zarobkowych, zajmowała zwykle najwięcej czasu. Jeżeli dwie prace dodatkowe zajmowały taką samą ilość czasu, należało wskazać tę, która przynosiła większy dochód.

Informacje o czasie przepracowanym w gospodarstwie zbierano w podziale na 4 sezony w roku. Umownie sezony obejmują następujące miesiące:

- sezon wiosenny (marzec, kwiecień, maj),
- sezon letni (czerwiec, lipiec, sierpień),
- sezon jesienny (wrzesień, październik, listopad),
- sezon zimowy (grudzień, styczeń, luty).

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowe zatrudnianie pracowników dorywczych, **nakłady pracy w rolnictwie zostały wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit – AWU).**

Roczna jednostka pracy (AWU) oznacza ekwiwalent pełnego etatu. Oblicza się ją przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. W Polsce zastosowano jednostkę pracy równą 2120 godzin pracy w roku, tzn. 265 dni roboczych po 8 godzin pracy dziennie. Przy wyliczaniu nakładów pracy wyrażonych w AWU (zgodnie z metodologią Eurostatu) zachowano warunek, że na 1 osobę nie może przypadać więcej niż 1 AWU, nawet jeżeli w rzeczywistości pracuje ona dłużej.

Do **pracowników najemnych** zaliczono osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie w gotówce lub naturze. Częścią wynagrodzenia mogły być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Do **najemnych pracowników stałych** zaliczono osoby, które pracowały w każdym dniu tygodnia w roku poprzedzającym dzień badania, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych zaliczono również osoby, które przepracowały tylko część tygodnia w roku ze względu na:

- specyfikę produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagającej zatrudnienia pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, służbę wojskową, chorobę, wypadek, zgon,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

W niektórych tablicach/wykresach sumy danych mogą nieznacznie różnić się od wielkości podanych w pozycjach „OGÓŁEM”. Wynika to z zaokrągleń dokonywanych przy uogólnianiu wyników badania. Liczby są merytorycznie poprawne.

Przedziały w grupach obszarowych UR zostały domknięte prawostronnie, tzn. że np. przedział 1-2 ha zawiera dane dla gospodarstw posiadających 1,01 ha do 2 ha włącznie.

UWAGI ANALITYCZNE

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GOSPODARSTW ROLNYCH

Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych wykazały, że w 2007 r. w województwie dolnośląskim było 115,7 tys. **gospodarstw rolnych**. Ich liczba w ciągu ostatnich 5 lat systematycznie zmniejszała się.

W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. była mniejsza o 25,6 tys., tj. o 18,1%. Największą dynamikę spadku odnotowano w gospodarstwach małych, tj. posiadających 1 ha i mniej użytków rolnych (spadek o 27,2%) oraz 1-2 ha (o 25,9%). Wzrosła jedynie liczba gospodarstw największych, o powierzchni powyżej 50 ha użytków rolnych – o 20,6%. Wiąże się to z likwidacją małych obszarowo gospodarstw indywidualnych.

Z ogólnej liczby gospodarstw rolnych 99,9% należało do sektora prywatnego, a tylko 0,1% do sektora publicznego.

Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie	ogółem	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych w ha								
		≤1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-50	>50
	w tysiącach									
Rolnictwo ogółem										
2002	141,3	58,0	25,6	11,3	11,6	16,6	7,6	3,5	5,1	2,1
2005	128,7	53,6	20,5	10,0	10,4	16,2	7,1	3,4	5,2	2,3
2007	115,7	42,2	19	10,7	11	15,4	6,6	3,3	4,9	2,6
2002=100	81,9	72,8	74,1	94,7	95,2	93,1	86,9	96,5	96,1	120,6
2005=100	89,9	78,7	92,5	107,1	105,9	95,4	93,3	98	93,9	113,1
Gospodarstwa indywidualne										
2002	140,8	58,0	25,6	11,3	11,6	16,5	7,3	3,5	5	1,8
2005	128,1	53,6	20,5	10,0	10,4	16,1	7,1	3,4	5,1	1,9
2007	115,2	42,2	19	10,7	11	15,4	6,6	3,3	4,8	2,2
2002=100	81,8	72,8	74,2	94,8	95,2	93,0	87,0	96,6	96,1	121,8
2005=100	89,9	78,7	92,5	107,2	106	95,4	93,3	98,2	93,9	116,1

Spośród 115,7 tys. gospodarstw rolnych, **działalność rolniczą** prowadziło 110,3 tys. (95,3 % ogółu) gospodarstw, podczas gdy w 2002 r. odsetek ten wynosił tylko 70,6%.

W porównaniu do 2002 r. liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą wzrosła o 10,6 tys. W okresie transformacji ujawniło się zjawisko wycofywania się użytkowników gospodarstw rolnych z działalności rolniczej – znaczny ich odsetek zaprzestał produkcji nie wyzbywając się ziemi. Po integracji z Unią Europejską i powstaniu korzystniejszych warunków, gospodarstwa te wznowiły działalność rolniczą.

Spośród ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą, 34,8% stanowiły podmioty o powierzchni użytków rolnych (UR) do 1 ha (*w kraju – 27,0%*). Gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha UR stanowiły 35,7% (*w kraju – 41,0%*), gospodarstwa o powierzchni UR 5-15 ha – 19,8% (*w kraju – 23,5%*), a pozostałe 9,7% to gospodarstwa duże, o powierzchni powyżej 15 ha UR, w tym tylko 2,3% to gospodarstwa powyżej 50 ha UR (*w kraju odsetek gospodarstw powyżej 15 ha wyniósł 8,5 %, a powyżej 50 ha UR – 1,0 %*).

Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie	ogółem	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych w ha								
		≤1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-50	>50
	w tysiącach									
Rolnictwo ogółem										
2002	99,7	36,0	16,2	7,7	8,8	14,2	6,9	3,2	4,7	2,0
2005	115,7	44,6	19,0	9,3	9,6	15,5	7,0	3,3	5,2	2,2
2007	110,3	38,4	18,3	10,3	10,8	15,2	6,6	3,3	4,8	2,6
2002=100	110,6	106,7	113,0	134,6	122,8	107,1	94,8	102,2	102,1	127,4
2005=100	95,3	86,2	96,2	111,1	112,2	98,0	93,8	99,2	92,3	114,2
Gospodarstwa indywidualne										
2002	99,3	36	16,2	7,7	8,8	14,2	6,9	3,2	4,7	1,7
2005	115,3	44,6	19,0	9,3	9,6	15,5	7,0	3,3	5,1	2,0
2007	109,8	38,4	18,3	10,3	10,8	15,2	6,5	3,3	4,8	2,2
2002=100	110,6	106,8	113	134,7	122,9	107,3	94,9	102,4	102,1	128,4
2005=100	95,3	86,2	96,2	111,1	112,2	98,0	93,8	99,3	94,1	116,6

Większość gospodarstw posiadających użytki rolne i prowadzących działalność rolniczą gospodarowała na gruntach własnych (95,6% ogółu omawianych gospodarstw). Grunty dzierżawione posiadało 20% gospodarstw. Odsetek gospodarstw użytkujących grunty własne malał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych gospodarstwa – z 94,7 % w grupie obszarowej do 1 ha UR do 0,8% w grupie obszarowej 100 ha UR i więcej. W przypadku gospodarstw użytkujących grunty dzierżawione ich odsetek również malał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, ale w grupie obszarowej 5-15 ha wzrastał osiągając wartość taką jak w grupie gospodarstw do 1 ha UR, tj. około 21%.

W 2007 r. działalności rolniczej nie prowadziło 5,4 tys. (4,7% ogółu) gospodarstw. Użytkownicy tych gospodarstw nie utrzymywali posiadanych użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej, nie prowadzili uprawy grzybów jadalnych ani nie utrzymywali zwierząt gospodarskich. Z tego 3,8 tys., czyli blisko 70% były to gospodarstwa bardzo małe, o powierzchni użytków rolnych do 1 ha, a 1,3 tys. (ok. 25%) stanowiły gospodarstwa o powierzchni 1 - 5 ha UR (*w kraju w 2007 r. działalności rolniczej nie prowadziło 7,2% gospodarstw rolnych*).

Zaledwie w 6,0 tys. gospodarstw oprócz działalności rolniczej prowadzona była również **działalność inna niż rolnicza** wykorzystująca zasoby gospodarstwa (siłę roboczą, ziemię, budynki, park maszynowy itp.). Wśród tych gospodarstw 22,1% prowadziło działalność usługową z wykorzystaniem własnego sprzętu, 14,2% zajmowało się uprawą roślin i/ lub zwierząt w środowisku wodnym (akwakultury), 10,3% prowadziło działalność w zakresie agroturystyki i wynajmu pokoi, 7,9% zajmowało się przetwórstwem drewna.

Badanie wykazało, że dla 20,6 tys. (18,7%) ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą, **wartość bezpośredniej sprzedaży konsumentom** wynosiła więcej niż 50% ogólnej wartości sprzedaży produktów rolnych gospodarstwa. Najwyższy odsetek takich gospodarstw wystąpił w grupie obszarowej do 1 ha użytków rolnych (30,1%), natomiast w grupie obszarowej powyżej 100 ha UR był najniższy i wynosił 0,8%.

W 2007 r. blisko 67% osób kierujących gospodarstwami rolnymi, w których prowadzona była działalność rolnicza posiadało ponad 10-letnie **doświadczenie w prowadzeniu gospodarstwa**, w tym 36,3% to osoby prowadzące gospodarstwa ponad 20 lat. Udział gospodarstw o najkrótszym stażu pracy kierującego, tj. do 1 roku wyniósł tylko 3,2%. W gospodarstwach powyżej 10 ha blisko 74% kierujących posiadało ponad 10 letni staż w kierowaniu gospodarstwem.

Struktura gospodarstw rolnych według stażu kierowania gospodarstwem i według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie		Gospodarstwa prowadzone przez kierującego					
		ogółem	do 1 roku	2-5	6-10	11-20	21 i więcej
Ogółem	2002	100,0	11,1	14,8	17,4	28,1	28,6
	2005	100,0	1,5	12,0	17,5	30,7	38,4
	2007	100,0	3,2	10,3	19,6	30,5	36,3
Grupy obszarowe w ha UR:							
do 1		100,0	4,2	10,3	18,7	24,0	42,7
1-2		100,0	4,4	14,9	22,3	30,4	28,0
2-3		100,0	1,5	8,0	22,1	37,2	31,2
3-5		100,0	2,5	7,9	21,4	36,8	31,4
5-10		100,0	2,6	9,0	21,0	31,9	35,5
10-15		100,0	1,4	9,3	17,6	34,8	36,8
15-20		100,0	2,0	13,4	10,1	35,3	39,3
20-50		100,0	2,4	7,8	12,9	37,0	39,9
50 i więcej		100,0	1,8	7,4	17,3	38,5	35,0

Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych wykazały, że tylko 44,7% osób kierujących gospodarstwem rolnym z prowadzoną działalnością rolniczą posiadało **wykształcenie lub kurs rolniczy** (w 2002 r. odsetek ten wynosił 43,4%). Spośród osób posiadających wykształcenie rolnicze w 12,1% przypadków było to wykształcenie średnie lub wyższe, przy czym dało się zauważyć wzrost liczby osób kierujących gospodarstwem z wykształceniem co najmniej średnim w miarę wzrostu powierzchni gospodarstwa. Udział tych osób w ogólnej liczbie kierujących wzrastał z 6,4% w grupie obszarowej UR do 1 ha do 39,3% w grupie obszarowej gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej. W miarę wzrostu powierzchni gospodarstw malał odsetek kierujących bez wykształcenia rolniczego – z 67,5% w grupie obszarowej UR do 1 ha do 22,4% w grupie obszarowej powyżej 50 ha.

Jednocześnie 5,0% osób kierujących gospodarstwami rolnymi posiadało nieukończone wykształcenie podstawowe lub nie miało wykształcenia szkolnego, a 18% posiadało wykształcenie gimnazjalne lub podstawowe.

Udział osób z wykształceniem rolniczym w województwie dolnośląskim, kierujących gospodarstwami rolnymi był wyższy niż przeciętnie w kraju na wszystkich poziomach wykształcenia, poza zasadniczym zawodowym, w tym udział osób z wyższym wykształceniem rolniczym należał do najwyższych w kraju i lokował nasze województwo na 3 miejscu po województwach warmińsko – mazurskim i zachodniopomorskim.

Również odsetek osób kierujących gospodarstwami rolnymi z wykształceniem wyższym ogólnym był w województwie dolnośląskim wyższy niż przeciętnie w kraju (4 lokata po woj. zachodniopomorskim, pomorskim i lubelskim).

Struktura gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej gospodarstwem i według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie		Gospodarstwa, w których kierujący posiada wykształcenie rolnicze						
		ogółem	wyższe	policealne	średnie zawodowe	zasadnicze zawodowe	kurs rolniczy	bez wykształcenia rolniczego
Ogółem	2002	100,0	1,3	0,3	6,7	7,9	27,2	56,6
	2005	100,0	1,2	0,7	7,4	7,5	24,5	58,8
	2007	100,0	2,2	0,3	9,6	7,1	25,5	55,3
Grupy obszarowe w ha UR:								
do 1		100,0	0,9	0,0	5,5	4,1	21,9	67,5
1-2		100,0	0,6	0,4	12,1	6,0	18,4	62,6
2-3		100,0	5,3	1,1	9,6	4,7	26,4	52,8
3-5		100,0	3,2	0,3	8,8	5,0	25,6	57,2
5-10		100,0	1,9	0,2	10,1	10,3	34,3	43,1
10-15		100,0	1,5	0,2	10,8	13,2	35,0	39,2
15-20		100,0	4,3	0,2	15,1	15,8	34,5	30,2
20-50		100,0	2,9	0,6	19,9	18,4	31,3	26,9
50 i więcej		100,0	13,9	1,1	24,3	12,9	25,5	22,4

WYKRES: Struktura gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia ogólnego osoby kierującej gospodarstwem i według grup obszarowych użytków rolnych

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Rolnictwo charakteryzuje ciągły proces przemian własnościowych i strukturalnych. W porównaniu do 2002 r. zmniejszyła się **powierzchnia ogólna gruntów** należących do gospodarstw rolnych jak również powierzchnia użytków rolnych. Wynika to ze zmiany funkcji gruntów rolnych na inną niż rolnicza, a tym samym wyłączeniem ich z uprawy.

W 2007 r. w użytkowaniu gospodarstw rolnych było 1048,5 tys. ha gruntów, a użytki rolne zajmowały 971,3 tys. ha i stanowiły 92,6% ogólnej powierzchni gospodarstw. Lasy i grunty leśne zajmowały 23,1 tys. ha i stanowiły 2,2% ogólnej powierzchni, zaś grunty pozostałe wchodzące w skład gospodarstw zajmowały powierzchnię 54,1 tys. ha, co stanowiło 5,2% ich powierzchni ogólnej.

Powierzchnia gruntów gospodarstw rolnych oraz struktura ich użytkowania w 2007 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne		Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		ogółem	w tym w dobrej kulturze rolnej		
w tysiącach hektarów					
Ogółem	1048,5	971,3	920,1	23,1	54,1
Sektor prywatny	972,3	910,3	887,8	20,3	41,7
w tym gospodarstwa indywidualne	813,2	761,8	743,0	17,3	34,1
Sektor publiczny	76,2	60,9	32,3	2,8	12,4
w odsetkach według rodzaju użytków					
Ogółem	100,0	92,6	87,8	2,2	5,2
Sektor prywatny	100,0	93,6	91,3	2,1	4,3
w tym gospodarstwa indywidualne	100,0	93,7	91,4	2,1	4,2
Sektor publiczny	100,0	80,0	42,4	3,7	16,3

Powierzchnia gruntów gospodarstw rolnych oraz struktura ich użytkowania w 2007 r. (dok.)

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne		Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		ogółem	w tym w dobrej kulturze rolnej		
w procentach ogółem według użytkowników					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sektor prywatny	92,7	93,7	96,5	87,7	77,1
w tym gospodarstwa indywidualne	77,6	78,4	80,8	74,9	63,0
Sektor publiczny	7,3	6,3	3,5	12,3	22,9

Gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą posiadały w 2007 roku 1037,7 tys. ha gruntów, a powierzchnia użytków rolnych w tych gospodarstwach wynosiła 962,2 tys. ha. W użytkowaniu gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą było 804,7 tys. ha gruntów, w tym 754,7 tys. ha użytków rolnych.

Użytkowanie gruntów według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie a – powierzchnia ogólna b – powierzchnia użytków rolnych		ogółem	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych w ha								
			≤1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-50	>50
			w tysiącach hektarów								
Rolnictwo ogółem											
2002	a	1125,1	30,6	40,4	30,2	48,9	128,4	96,5	62,3	78,9	609,0
	b	1039,5	23,8	35,6	27,3	44,8	120,2	91,9	59,4	74,4	56,2
2005	a	1050,8	30,2	32,7	27,2	44,6	12,4	89,8	60,9	16,4	47,7
	b	976,5	21,5	28,8	24,3	40,4	11,7	85,3	58,2	157,8	44,4
2007	a	1048,5	25,9	30,6	28,7	48,3	120,8	84,0	60,9	146,5	462,3
	b	971,3	18,4	30,6	28,7	48,3	120,8	84,0	60,9	146,5	462,3
2002=100	a	93,2	84,4	75,8	95,2	98,8	94,1	87,1	97,7	195,10	81,4
	b	93,4	77,0	76,1	94,2	93,6	93,0	86,8	97,4	196,9	82,3
2005=100	a	99,8	85,5	93,6	105,8	108,2	97,3	93,5	100,0	89,4	103,8
	b	99,5	85,2	93,8	105,7	103,8	95,8	93,5	99,6	92,9	104,2
Gospodarstwa indywidualne											
2002	a	866,8	30,4	40,3	30,3	48,6	127,4	96,1	61,9	76,8	355,3
	b	818,6	23,8	35,5	27,2	44,7	119,9	91,6	59,2	74,0	342,6
2005	a	797,8	30,2	32,7	27,0	44,3	123,3	89,4	60,5	161,3	229,2
	b	752,1	21,5	28,8	24,3	40,3	116,3	85,0	57,8	156,5	221,6
2007	a	813,2	25,8	30,6	28,6	48,0	119,8	83,8	60,7	151,3	264,7
	b	761,8	18,4	27,0	25,7	41,8	111,4	79,6	57,7	145,2	255,0
2002=100	a	93,8	84,8	75,8	95,4	98,7	94,0	87,1	98,0	197,0	74,5
	b	93,1	77,0	76,1	94,3	93,5	92,9	86,9	97,5	196,3	74,4
2005=100	a	92,0	99,3	81,2	90,0	91,1	96,7	93,0	97,7	210,1	64,5
	b	91,9	90,4	81,1	89,2	90,1	96,9	92,8	97,8	211,5	64,7

W ciągu ostatnich 5 lat w naszym województwie nastąpiła istotna zmiana w strukturze własnościowej rolnictwa polegająca na znaczącym zwiększeniu udziału sektora prywatnego w użytkowaniu gruntów, przy czym udział gospodarstw indywidualnych pozostał na zbliżonym poziomie. W 2007 r. w posiadaniu gospodarstw sektora prywatnego było 972,3 tys. ha, tj. 92,7% ogólnej powierzchni gruntów, w tym 910,3 tys. ha (93,8%) to użytki rolne. Gospodarstwa indywidualne użytkowały 77,6% powierzchni ogólnej i 78,4% powierzchni użytków rolnych. Dla porównania w 2002 r. w posiadaniu gospodarstw rolnych sektora prywatnego było 90,7% powierzchni użytków rolnych, a w gospodarstwach indywidualnych 78,7% powierzchni UR.

Największy udział w powierzchni użytków rolnych będących w użytkowaniu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą przypadał na gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej oraz 20 - 50 ha. Te grupy obszarowe gospodarstw użytkowały odpowiednio 47,9% i 15,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Jednocześnie w grupie obszarowej 50 ha i więcej było najmniej gospodarstw (2,3% ogólnej liczby). Podobnie rozkładała się również struktura obszarowa w gospodarstwach indywidualnych – największy udział powierzchni użytków rolnych przypadał na gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych powyżej 50 ha oraz 20-50 ha. Użytki rolne w tych grupach obszarowych

gospodarstw stanowiły odpowiednio 33,8% i 19,2%, przy czym w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR było 2,0% ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą, a w grupie obszarowej 20-50 ha - 4,4%.

W ogólnej **powierzchni użytków rolnych** będących w posiadaniu gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą, użytki utrzymywane w dobrej kulturze rolnej – zgodnie z normami – zajmowały powierzchnię 920,1 tys. ha (95,6%), a 42,1 tys. ha, tj. 4,4% to użytki rolne pozostałe. W strukturze **użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej** 82,5% zajmowały grunty orne, 16,1% stanowiły trwałe użytki zielone, 0,9% – uprawy trwałe, a 0,5% – ogrody przydomowe.

Największy udział (46,5%) powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej przypadł na gospodarstwa o powierzchni UR 50 ha i więcej. Jednocześnie w tej grupie obszarowej było tylko 2,4% gospodarstw posiadających użytki rolne utrzymywane zgodnie z normami.

Powierzchnia gruntów ornych wynosiła w 2007 roku 759,3 tys. ha, a liczba gospodarstw posiadających grunty orne – 82,7 tys., tj. 76,6% ogółu gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze. Z ogólnej liczby gospodarstw posiadających grunty orne 77,2 tys. posiadało grunty orne pod zasiewami, a w 11 tys. gospodarstw zanotowano grunty ugorowane. Średnio na 1 gospodarstwo posiadające grunty orne przypadało 9,17 gruntów ornych, a w gospodarstwach posiadających grunty orne pod zasiewami przeciętnie na 1 gospodarstwo przypadało 9,41 ha takich gruntów.

Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych wykazały, że **trwałe użytki zielone** (łąki i pastwiska trwałe) zajmowały 148,2 tys. ha, z tego powierzchnia łąk wynosiła 115,6 tys. ha, a pastwisk – 32,6 tys. ha. Średnio w 1 gospodarstwie rolnym posiadającym łąki trwałe, ich powierzchnia wynosiła 2,26 ha, a w gospodarstwach posiadających pastwiska – 2,07 ha pastwisk.

Powierzchnia upraw trwałych wynosiła w 2007 roku 8,1 tys. ha, a ich uprawą zajmowało się 11,6 tys. gospodarstw. Największy udział w powierzchni upraw trwałych stanowiły sady – 91,7% i zajmowały 7,4 tys. ha. Uprawy sadownicze prowadziło 9,5 tys. gospodarstw rolnych, a średnio na jedno z nich przypadało tylko 0,78 powierzchni sadu.

Najmniejszy udział, bo 0,5% użytków rolnych w dobrej kulturze przypadł na **ogrody przydomowe**. Gospodarstwa rolne posiadały 4,5 tys. ha ogrodów przydomowych, z czego 47,1% powierzchni ogrodów przydomowych użytkowane było w gospodarstwach najmniejszych, tj. do 1 ha UR, a kolejne 30,3% powierzchni użytkowały gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha UR. Im większe gospodarstwa, tym liczba gospodarstw posiadających ogrody przydomowe jak i powierzchnia zajęta pod ich uprawę była mniejsza.

Województwo dolnośląskie charakteryzowało się większą od przeciętnej w kraju powierzchnią gospodarstw rolnych. **Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego** w 2007 r. wynosiła 9,06 ha powierzchni ogólnej i 8,39 ha użytków rolnych. Dla porównania w 2002 r. przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego w województwie wynosiła 7,96 ha powierzchni ogólnej i 7,35 ha użytków rolnych. *W kraju przeciętna powierzchnia gospodarstwa była mniejsza niż w województwie dolnośląskim i wynosiła w 2007 roku 7,24 ha, a powierzchnia użytków rolnych 6,27 ha (w 2002 r. odpowiednio 6,59 ha i 5,76 ha).* Średnia powierzchnia gospodarstw indywidualnych zwiększyła się w województwie dolnośląskim w mniejszym stopniu niż gospodarstw rolnych ogółem, tj. z 6,16 ha powierzchni ogólnej i 5,81 ha użytków rolnych w 2002 r. do 7,06 ha powierzchni ogólnej i 6,61 ha użytków rolnych w 2007 r. Restrukturyzacja sektora publicznego wpłynęła więc w większym stopniu na powiększenie gospodarstw spółek sektora prywatnego, w mniejszym zaś na wzrost powierzchni gospodarstw indywidualnych.

WYKRES: Przeciętna powierzchnia gruntów w gospodarstwie rolnym

POWIERZCHNIA ZASIEWÓW

Proces zmniejszania się powierzchni gruntów ornych pod zasiewami i wzrostu udziału gruntów ugorowanych, który wyraźnie zaznaczył się w 2002 r. w związku z pewną poprawą ekonomicznych warunków produkcji i możliwością wykorzystania unijnych funduszy strukturalnych uległ zahamowaniu. W 2007 r. powierzchnia **gruntów pod zasiewami** wzrosła w porównaniu do 2002 r. o 20,7 tys. ha, tj. o 2,9% i wyniosła 726,9 tys. ha.

Najliczniejszymi grupami gospodarstw posiadającymi zasiewy były gospodarstwa najmniejsze o powierzchni UR do 1 ha (24,5%) i 1-2 ha (16,3%), ale użytkowana przez nie powierzchnia była najmniejsza i stanowiła odpowiednio zaledwie 1,0% i 1,8% ogólnego areалу zasiewów. W tych grupach obszarowych na 1 gospodarstwo przypadało odpowiednio 0,40 ha i 1,06 ha zasiewów. Gospodarstwa o powierzchni UR 5-10 ha, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających zasiewy wynosił 17,8% posiadały 10,8% ogólnej powierzchni zasiewów, a tylko 3,2% gospodarstw największych o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej użytkowało ponad połowę areалу gruntów pod zasiewami.

Liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy i powierzchnia zasiewów według grup obszarowych użytków rolnych w 2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw z zasiewami		Powierzchnia zasiewów		
	razem	w odsetkach	razem w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Rolnictwo ogółem					
Ogółem	77235	100,0	726886	100,0	9,41
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	18924	24,5	7630	1,0	0,40
1-2	12558	16,3	13359	1,8	1,06
2-3	7624	9,9	13273	1,8	1,74
3-5	7920	10,3	22890	3,1	2,89
5-10	13752	17,8	78271	10,8	5,69
10-15	6233	8,1	60113	8,3	9,64
15-20	3179	4,1	44966	74,8	14,14
20-50	4577	5,9	118064	16,2	25,80
50 i więcej	2469	3,2	369320	50,8	149,58
Gospodarstwa indywidualne					
Ogółem	76843	100,0	580311	100,0	7,55
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	18923	24,6	7630	1,3	0,40
1-2	12556	16,3	13357	2,3	1,06
2-3	7618	9,9	13260	2,3	1,74
3-5	7903	10,3	22835	3,9	2,89
5-10	13724	17,9	78136	13,5	5,69
10-15	6223	8,1	60026	10,3	9,65
15-20	3172	4,1	44884	7,7	14,15
20-50	4551	5,9	117593	20,3	25,84
50 i więcej	2174	2,8	222590	38,4	102,39

Badanie struktury gospodarstw rolnych w 2007 r. wykazało, że wystąpiły istotne zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych grup upraw, jak również zmiany udziału poszczególnych roślin w ramach grup upraw.

Struktura zasiewów w 2007 r. przedstawiała się następująco:

- ➔ zboża ogółem (zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz gryka, proso i inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno) zajmowały powierzchnię 532,6 tys. ha, co stanowiło 73,3 % ogólnej powierzchni zasiewów (w kraju 73,8%). Pod względem udziału zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów Dolny Śląsk zajmował 6 miejsce po woj. wielkopolskim, mazowieckim, lubelskim, kujawsko-pomorskim i łódzkim,
- ➔ strączkowe jadalne – 1,1 tys. ha, co stanowiło tylko 0,1% ogólnej powierzchni zasiewów (w kraju udział strączkowych jadalnych w ogólnej powierzchni zasiewów wynosił 0,3%),
- ➔ ziemniaki zajmowały 28,9 tys. ha, tj. 4,0 % (w kraju 4,9%) – wśród województw, dolnośląskie zajmowało 8 lokatę,
- ➔ grupa roślin przemysłowych – 130,6 tys. ha, tj. 18,0 % (w kraju 9,4%), co lokowało woj. dolnośląskie na 3 miejscu po woj. wielkopolskim i kujawsko-pomorskim,
- ➔ rośliny pastewne – 22,7 tys. ha, tj. 3,1 % ogólnej powierzchni zasiewów (w kraju 8,9%) – ostatnia lokata wśród województw,
- ➔ pozostałe uprawy – 11,1 tys. ha, tj. 1,5% powierzchni zasiewów (w kraju 2,8%) - wśród województw 9 lokata.

W porównaniu do wyników Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. zmniejszyła się w województwie dolnośląskim powierzchnia uprawy :

- ➔ zbóż – o 23,5 tys. ha, tj. o 4,2%, przy spadku ich udziału w ogólnej powierzchni zasiewów z 78,6% w 2002 r. do 73,3% w 2007 r.,
- ➔ strączkowych jadalnych – o 0,9 tys. ha, tj. o 45,6%, a ich udział w powierzchni zasiewów zmniejszył się o 0,2 pkt ,
- ➔ ziemniaków – o 6,8 tys. ha, tj. o 19,1%, przy spadku ich udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 1,1 pkt.

Wzrosła natomiast w województwie dolnośląskim powierzchnia upraw przemysłowych o 46,0 tys. ha, tj. o 54,3%, a ich udział w ogólnej powierzchni zasiewów wzrósł o 6,0 pkt.

Powierzchnia upraw pozostałych utrzymała się na niezmiennym poziomie.

Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych wykazały również istotne zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych roślin w ramach grup upraw.

W porównaniu z rokiem 2002:

- ➔ w grupie zbóż znacząco zmniejszył się areal uprawy kukurydzy, tj. o 33,7 tys. ha (o 37,8%), pszenicy o 26,5 tys. ha (o 9,3%), gryki i innych zbożowych o 12,5 tys. ha (o 52,2%). Ograniczona została również powierzchnia uprawy mieszanek zbożowych o 0,4 tys. ha (o 1,5%). Wzrosła natomiast powierzchnia uprawy jęczmienia o 36,2 tys. ha (o 71,6%), pszenżyta o 7,3 tys. ha (o 40,4%), żyta o 5,2 tys. ha (o 13,2%) i owsa o 0,8 tys. ha (o 3,4%),
- ➔ w grupie upraw przemysłowych wzrosła znacznie powierzchnia uprawy rzepaku, tj. o 51,3 tys. ha (o 95,0%), a zmniejszył się o 5,7 tys. ha (o 19,1%) areal uprawy buraków cukrowych.

• Zboża

Powierzchnia uprawy zbóż w województwie dolnośląskim w 2007 r. wynosiła 532,6 tys. ha. Zboża uprawiało 65,7 tys. gospodarstw rolnych, a średnia powierzchnia uprawy zbóż w gospodarstwie wynosiła 8,11ha. Uprawą zbóż zajmowały się głównie gospodarstwa o powierzchni do 10 ha UR. Stanowiły one 75,5% ogólnej liczby gospodarstw uprawiających zboża, ale powierzchnia uprawy zbóż w tych gospodarstwach stanowiła tylko 20,3% ogólnej powierzchni ich uprawy. Udział gospodarstw o powierzchni 10-20 ha użytków rolnych uprawiających zboża wynosił 14,0%, a udział powierzchni uprawy zbóż w tej grupie gospodarstw wynosił 15,7%. Gospodarstwa o powierzchni powyżej 20 ha użytków rolnych stanowiły tylko 10,5% ogólnej liczby gospodarstw uprawiających zboża, a uprawiały 64,0% ogólnego arealu zbóż.

Gospodarstwa rolne uprawiające zboża według grup obszarowych użytków rolnych w 2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw		Powierzchnia		
	razem	w odsetkach	w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Rolnictwo ogółem					
Ogółem	65703	100,0	532551	100,0	8,11
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	12238	18,6	5057	0,9	0,41
1-2	10266	15,6	10396	2,0	1,01
2-3	6515	9,9	10547	2,0	1,62
3-5	7409	11,3	18486	3,5	2,50
5-10	13156	20,0	63477	11,9	4,82
10-15	6100	9,3	48384	9,1	7,93
15-20	3088	4,7	35479	6,7	11,49
20-50	4524	6,9	89817	16,9	19,85
50 i więcej	2407	3,7	250907	47,1	104,24
Gospodarstwa indywidualne					
Ogółem	65340	100,0	440238	100,0	6,74
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	12238	18,7	5057	1,1	0,41
1-2	10265	15,7	10395	2,4	1,01
2-3	6512	10,0	10542	2,4	1,62
3-5	7396	11,3	18445	4,2	2,49
5-10	13137	20,1	63393	14,4	4,83
10-15	6091	9,3	48322	11,0	7,93
15-20	3082	4,7	35424	8,0	11,49
20-50	4500	6,9	89495	20,3	19,89
50 i więcej	2119	3,2	159166	36,2	75,11

• Strączkowe jadalne

Uprawa strączkowych jadalnych w województwie dolnośląskim jest słabo rozpowszechniona. W 2007 r. zajmowała zaledwie 1,1 tys. ha. Uprawą strączkowych jadalnych zajmowało się 0,5 tys. gospodarstw rolnych, a przeciętna powierzchnia uprawy wynosiła 2,16 ha. Najwięcej, bo aż 67,5% gospodarstw uprawiających strączkowe jadalne stanowiły gospodarstwa o powierzchni do 5 ha UR, ale uprawiały one tylko 0,1 tys. ha, tj. 6,4% ogólnej ich powierzchni.

• Ziemniaki

Powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 28,9 tys. ha. Ich uprawą zajmowało się 41,4 tys. gospodarstw, tj. 37,5% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą, a średnio na 1 gospodarstwo przypadało 0,70 ha uprawy.

Uprawą ziemniaków zajmowały się głównie gospodarstwa małe i średnie o powierzchni użytków rolnych do 15 ha, które stanowiły 85,8% ogólnej liczby gospodarstw zajmujących się tą uprawą. Ta grupa gospodarstw uprawiała blisko 51,0% ogólnego areалу ziemniaków. Gospodarstwa największe o powierzchni powyżej 50 ha UR stanowiły zaledwie 2,2% ogółu gospodarstw uprawiających ziemniaki, ale posiadały 25,3% ogólnej powierzchni uprawy.

Gospodarstwa rolne uprawiające ziemniaki według grup obszarowych użytków rolnych w 2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw		Powierzchnia		
	razem	w odsetkach	w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Rolnictwo ogółem					
Ogółem	41406	100,0	28920	100,0	0,70
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	9836	23,8	1874	6,5	0,19
1-2	5177	12,5	1348	4,7	0,26
2-3	3566	8,6	1080	3,7	0,30
3-5	4303	10,4	1968	6,8	0,46
5-10	8496	20,5	5121	17,7	0,60
10-15	4144	10,0	3313	11,5	0,80
15-20	2154	5,2	2307	8,0	1,07
20-50	2816	6,8	4587	15,9	1,63
50 i więcej	915	2,2	7322	25,3	8,00
Gospodarstwa indywidualne					
Ogółem	41367	100,0	27309	100,0	0,66
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	9836	23,8	1874	6,9	0,19
1-2	5177	12,5	1348	4,9	0,26
2-3	3566	8,6	1080	4,0	0,30
3-5	4302	10,4	1968	7,2	0,46
5-10	8495	20,5	5117	18,7	0,60
10-15	4143	10,0	3313	12,1	0,80
15-20	2153	5,2	2306	8,4	1,07
20-50	2809	6,8	4575	16,8	1,63
50 i więcej	887	2,1	5730	21,0	6,46

• Uprawy przemysłowe

Powierzchnia upraw przemysłowych w województwie dolnośląskim zajmowała znaczącą pozycję i wynosiła 130,6 tys. ha. Uprawą roślin przemysłowych zajmowało się 11,4 tys. gospodarstw, średnio na 1 gospodarstwo przypadało 11,42 ha upraw. Uprawy przemysłowe występowały głównie w gospodarstwach o powierzchni powyżej 5 ha UR. Najwięcej gospodarstw uprawiających rośliny przemysłowe wystąpiło w grupie 5-10 ha UR (23,6%) i 20-50 ha użytków rolnych (18,9%). Ich udział w powierzchni uprawy wynosił odpowiednio 5,0% i 14,1%. Tylko 14,2% gospodarstw o powierzchni użytków rolnych powyżej 50 ha uprawiało blisko 70% ogólnego areалу tych roślin w województwie.

Gospodarstwa rolne z uprawą roślin przemysłowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw		Powierzchnia		
	razem	w odsetkach	w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Rolnictwo ogółem					
Ogółem	11433	100,0	130609	100,0	11,42
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	112	1,0	44	0,0	0,39
1-2	746	6,5	789	0,6	1,06
2-3	423	3,7	543	0,4	1,28
3-5	907	7,9	1502	1,1	1,66
5-10	2702	23,6	6565	5,0	2,43
10-15	1696	14,8	6141	4,7	3,62
15-20	1059	9,3	5349	4,1	5,05
20-50	2166	18,9	18402	14,1	8,50
50 i więcej	1624	14,2	91274	69,9	56,20
Gospodarstwa indywidualne					
Ogółem	11192	100,0	88696	100,0	7,92
Grupy obszarowe w ha UR:					
do 1	112	1,0	44	0,0	0,39
1-2	746	6,7	789	0,9	1,06
2-3	422	3,8	541	0,6	1,28
3-5	906	8,1	1501	1,7	1,66
5-10	2702	24,1	6565	7,4	2,43
10-15	1694	15,1	6137	6,9	3,62
15-20	1058	9,5	5339	6,0	5,05
20-50	2161	19,3	18351	20,7	8,49
50 i więcej	1393	12,4	49428	55,7	35,48

W grupie roślin przemysłowych największy udział (80,6%) miała uprawa rzepaku. Zasiewy rzepaku wyniosły 105,2 tys. ha i prowadzone były w 9,4 tys. gospodarstw, a średnia powierzchnia uprawy w tych gospodarstwach wynosiła 11,14 ha. Rzepak uprawiali głównie gospodarstwa duże, o powierzchni powyżej 20 ha użytków rolnych. W tej grupie było 3,2 tys. gospodarstw, tj. 34,3% uprawiających rzepak. Uprawiały one 88,5 tys. ha, tj. 84,1% ogólnej powierzchni uprawy tego gatunku. Liczniejszą grupą były gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5-20 ha, bo stanowiły blisko 46% ogółu gospodarstw uprawiających rzepak, ale ich udział w ogólnej powierzchni uprawy wynosił tylko 13,5 %.

Drugą uprawą pod względem udziału w ogólnej powierzchni upraw przemysłowych były buraki cukrowe. W 2007 r. zajmowały one 18,4% powierzchni w grupie upraw przemysłowych. Powierzchnia uprawy tego gatunku wyniosła 24,1 tys. ha, a uprawiało je 3,3 tys. gospodarstw. Gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha użytków rolnych, które stanowiły ponad 64% ogółu gospodarstw produkujących buraki uprawiały je na blisko 90% ogólnej powierzchni. Gospodarstwa o powierzchni 5-15 ha UR stanowiły 32,9% ogółu uprawiających buraki, a ich udział w ogólnej powierzchni uprawy tego gatunku stanowił tylko 9,9%. Średnio na 1 gospodarstwo zajmujące się tą uprawą przypadało 7,23 ha buraków cukrowych.

ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE

Badaniem struktury gospodarstw rolnych w 2007 r. w zakresie pogłowia zwierząt objęto ogółem 115,7 tys. gospodarstw rolnych, z których 53,9 tys., tj. 46,5% prowadziło działalność gospodarczą związaną z produkcją zwierzęcą.

Według wyników badania struktury gospodarstw rolnych w 2007 r. pogłowiu poszczególnych gatunków zwierząt wynosiło:

- bydło ogółem – 120,8 tys. sztuk (w 2002 roku – 141,3 tys. sztuk),
- trzoda chlewna ogółem – 442,6 tys. sztuk (556,0 tys. sztuk),
- owce – 12,8 tys. sztuk (14,6 tys. sztuk),
- konie – 13,1 tys. sztuk (9,4 tys. sztuk),
- kozy – 8,6 tys. sztuk (12,5 tys. sztuk),
- drób kurzy ogółem – 11081,5 tys. sztuk (9964,7 tys. sztuk).

W gospodarstwach indywidualnych znajdowało się 78,4% pogłowia bydła województwa (w 2002 roku – 84,1%), 77,9% pogłowia trzody chlewnej (89,0%), 89,5% owiec (87,9%), 99,9% kóz (99,8%), 96,2% koni (96,2%), 90,2% populacji drobiu kurzego ogółem (92,1%).

Pogłowie zwierząt w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według grup obszarowych w 2007 r.

Wyszczególnienie	Bydło	Trzoda chlewna	Owce	Konie	Kozy	Drób kurzy ogółem
	w odsetkach					
Rolnictwo ogółem						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Grupy obszarowe w ha UR:						
1-2	1,1	1,4	3,8	10,7	16,7	49,2
2-3	1,4	3,2	0,4	0,8	6,5	3,5
3-5	3,0	2,6	5,7	9,0	9,8	6,0
5-10	11,8	13,0	9,8	29,9	21,9	7,6
10-15	10,9	12,2	10,5	9,5	8,8	3,5
15-20	8,8	9,2	3,9	7,0	9,2	3,4
20-30	11,1	10,2	11,3	7,6	12,1	2,4
30-50	9,7	10,1	10,5	9,5	5,9	6,3
50-100	8,4	8,5	15,7	6,5	2,1	1,1
100 i więcej	33,8	29,6	28,4	9,5	7,0	17,0
Gospodarstwa indywidualne						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Grupy obszarowe w ha UR:						
1-2	1,4	1,8	4,3	11,2	16,7	54,8
2-3	1,8	1,5	0,4	0,8	6,6	3,9
3-5	3,9	3,2	6,4	9,4	9,8	6,8
5-10	15,1	16,2	11,0	31,0	21,9	6,2
10-15	14,0	15,3	11,7	9,9	8,8	3,9
15-20	11,2	11,6	4,4	7,3	9,2	3,8
20-30	14,1	12,7	12,6	7,9	12,1	2,6
30-50	12,4	12,7	11,6	9,9	5,9	7,0
50-100	10,6	10,7	17,5	6,7	2,1	1,2
100 i więcej	15,5	14,3	20,1	5,9	6,9	9,8

• **Bydło**

W czerwcu 2007 r. chów i hodowlę bydła prowadziło 14,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. 12,4% ogółu badanych podmiotów oraz 26,6% posiadających zwierzęta gospodarskie (w 2002 r. odpowiednio – 21,7 tys. gospodarstw, tj. 15,3% ogółu badanych). Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów bydła przypadało średnio 8,4 sztuki. Wśród gospodarstw posiadających bydło najwięcej gospodarstw, tj. 43,1% należało do grupy o powierzchni użytków rolnych od 5 do 15 ha. W gospodarstwach tych znajdowało się 22,4% pogłowia.

Gospodarstwa utrzymujące bydło i pogłowie bydła według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw utrzymujących bydło		Pogłowie bydła		
		w sztukach	w odsetkach	w sztukach	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w szt
Ogółem	2002	21694	100,0	141316	100,0	6,5
	2005	17414	100,0	130924	100,0	7,5
	2007	14330	100,0	120816	100,0	8,4
Grupy obszarowe w ha UR:						
0-1		933	6,5	1386	1,1	1,5
1-2		839	5,8	1328	1,1	1,6
2-3		955	6,7	1688	1,4	1,8
3-5		1503	10,5	3616	3,0	2,4
5-10		3883	27,1	14069	11,6	3,6
10-15		2300	16,1	13083	10,8	5,7
15-20		1320	9,2	10504	8,7	8,0
20-30		1152	8,0	13237	11,0	11,5
30-50		785	5,5	11560	9,6	14,7
50-100		434	3,0	9997	8,3	23,0
100 i więcej		226	1,6	40348	33,4	178,5

Gospodarstwa duże, powyżej 30 ha użytków rolnych, utrzymujące bydło posiadały 51,2% (w 2002 r. – 40,7%) ogólnego stada, ale ilość tych gospodarstw w ogólnej liczbie posiadających bydło wynosiła zaledwie 10,1% (w 2002 r. – 7,0%).

Rozpatrując gospodarstwa utrzymujące bydło według liczby posiadanych sztuk, należy stwierdzić, że 83,7% (w 2002 r. – 88,0%) gospodarstw rolnych posiadało do 9 sztuk bydła, w tym 48,5% (w 2002 r. – 47,5%) gospodarstw utrzymywało 1-2 sztuki. Stada duże, powyżej 50 sztuk, znajdowały się w 1,9% gospodarstw posiadających bydło (w 2002 r. – 0,9%).

WYKRES: Struktura gospodarstw i pogłowia bydła według skali chowu bydła

W czerwcu 2007 r. chowem i hodowlą **krów** zajmowało się 12,4 tys. gospodarstw, tj. 10,7% ogółu badanych oraz 86,7% posiadających bydło (w 2002 r. odpowiednio – 19,4 tys. gospodarstw, tj. 13,7% ogółu badanych jednostek oraz 89,5% posiadających bydło). Na 1 gospodarstwo utrzymujące krowy przypadało 4,1 sztuk.

W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących krowy największy odsetek (28,2%) dotyczył gospodarstw z grupy obszarowej 5 – 10 ha użytków rolnych. W gospodarstwach tych znajdowało się 12,1% ogólnego pogłowia krów.

Gospodarstwa duże, z grupy obszarowej powyżej 30 ha użytków rolnych posiadających krowy, stanowiły 10,0% (w 2002 r. – 7,2%) ogółu gospodarstw zajmujących się chowem krów, ale posiadały 50,7% (w 2002 r. – 39,9%) ogólnej liczby krów.

Gospodarstwa utrzymujące krowy i pogłowia krów według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw utrzymujących krowy		Pogłowia krów		
		w sztukach	w odsetkach	w sztukach	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w szt
Ogółem	2002	19423	100,0	63580	100,0	3,3
	2005	15584	100,0	57328	100,0	3,7
	2007	12422	100,0	51289	100,0	4,1
Grupy obszarowe w ha UR:						
0-1		763	6,2	859	1,7	1,1
1-2		655	5,3	716	1,4	1,1
2-3		704	5,7	893	1,7	1,3
3-5		1362	11,0	1786	3,5	1,3
5-10		3509	28,2	6210	12,1	1,8
10-15		2017	16,2	5279	10,3	2,6
15-20		1169	9,4	4200	8,2	3,6
20-30		997	8,0	5341	10,4	5,4
30-50		675	5,4	4826	9,4	7,2
50-100		367	3,0	4151	8,1	11,3
100 i więcej		204	1,6	17028	33,2	83,5

Z analizy gospodarstw posiadających krowy według liczby utrzymywanych sztuk wynika, że 73,8% (w 2002 r. – 74,9%) gospodarstw posiadało 1-2 sztuki, gospodarstw z 3-9 sztukami było 19,9% (w 2002 r. – 21,3%), a gospodarstw posiadających stada duże liczące powyżej 30 sztuk było zaledwie 1,5% (w 2002 r. – 0,8%).

WYKRES: Struktura gospodarstw i pogłowia krów według skali chowu krów

• Trzoda chlewna

W czerwcu 2007 r. chowem i hodowlą trzody chlewnej zajmowało się 17,9 tys. gospodarstw, tj. 15,5% ogółu uczestniczących w badaniu gospodarstw rolnych oraz 33,3% utrzymujących zwierzęta gospodarskie (w 2002 r. odpowiednio – 24,8 tys. gospodarstw, tj. 17,5% ogółu badanych). Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów trzody chlewnej przypadało 24,1 sztuki świń.

Udział podmiotów utrzymujących trzodę chlewną według poszczególnych grup obszarowych użytków rolnych, w ogólnej liczbie jednostek prowadzących chów trzody chlewnej kształtował się w poszczególnych grupach gospodarstw następująco:

- do 5 ha użytków rolnych – 31,3% (w 2002 r. - 33,3%),
- 5-10 ha – 28,2% (27,1%),
- 10-15 ha – 15,9% (16,9%),
- 15-30 ha – 16,3% (15,4%),
- powyżej 30 ha użytków rolnych – 8,3% (7,3%).

W gospodarstwach dużych, powyżej 30 ha użytków rolnych znajdowało się 46,4% (w 2002 r. – 37,1%) ogólnego pogłowia trzody chlewnej, natomiast w gospodarstwach do 5 ha użytków rolnych utrzymywano podobnie jak w 2002 roku – 10,6% ogólnego pogłowia.

Gospodarstwa utrzymujące trzodę chlewną i pogłowia trzody chlewnej według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną		Pogłowia trzody chlewnej		
		w sztukach	w odsetkach	w sztukach	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w szt
Ogółem	2002	24795	100,0	556049	100,0	22,4
	2005	22074	100,0	458454	100,0	20,8
	2007	17944	100,0	442613	100,0	24,7
Grupy obszarowe w ha UR:						
0-1		1436	8,0	16185	3,7	11,3
1-2		1181	6,6	6169	1,4	5,2
2-3		1332	7,4	13681	3,1	10,3
3-5		1659	9,3	11013	2,5	6,6
5-10		5063	28,2	55266	12,5	10,9
10-15		2860	15,9	52190	11,8	18,2
15-20		1587	8,9	39321	8,9	24,8
20-30		1330	7,4	43348	9,8	32,6
30-50		874	4,9	43121	9,7	49,3
50-100		457	2,5	36311	8,2	79,5
100 i więcej		165	0,9	126008	28,4	763,7

Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu trzody chlewnej wskazuje, że 28,1% gospodarstw utrzymywało 1-2 sztuki, 30,7% gospodarstw posiadało 3-9 sztuk, 33,5% – 10-49 sztuk, 5,0% – 50-99 sztuk, a 2,7% stanowiły gospodarstwa posiadające stada świń liczące powyżej 100 sztuk. Natomiast struktura stada według skali chowu kształtowała się odwrotnie do struktury gospodarstw, np. pogłowia trzody chlewnej w gospodarstwach posiadających powyżej 100 sztuk wyniosło 49,2% ogółu stada.

WYKRES: Struktura gospodarstw i pogłowia trzody chlewnej według skali chowu trzody chlewnej

W czerwcu chowem i hodowlą **loch** zajmowało się 9,7 tys. gospodarstw rolnych, które stanowiły 8,4% ogółu badanych gospodarstw, oraz 54,0% gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną (w 2002 r. odpowiednio – 14,0 tys. gospodarstw, tj. 8,4% ogółu badanych oraz 56,7% gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną). Na 1 gospodarstwo rolne posiadające lochy przypadały 5,5 sztuki.

Udział gospodarstw utrzymujących lochy według poszczególnych grup obszarowych użytków rolnych, w ogólnej liczbie podmiotów prowadzących chów loch przedstawiał się następująco:

- do 5 ha użytków rolnych – 13,1% (w 2002 r. - 19,0%),
- 5-15 ha – 52,5% (50,2%),
- 15-30 ha – 22,1% (20,7%),
- powyżej 30 ha użytków rolnych – 12,2% (10,1%).

Udział pogłowia utrzymywanego przez gospodarstwa według ich wielkości kształtował się następująco:

- 5 ha użytków rolnych znajdowało się 7,8% pogłowia (w 2002 r. - 9,5%),
- 5-15 ha – 21,1% (28,8%),
- 15-30 ha – 15,1% (23,1%),
- powyżej 30 ha użytków rolnych utrzymywane było 56,0% (38,5%) ogólnego pogłowia loch.

Spośród gospodarstw rolnych utrzymujących lochy na chów 65,1% posiadało 1-2 sztuki (w 2002 r. – 63,6%), 29,3% posiadało 3-9 sztuk (w 2002 r. – 30,9%), 5,1% gospodarstw utrzymywało 10-49 sztuk (w 2002 r. – 5,0%), 0,5% gospodarstw utrzymywało powyżej 50 sztuk (w 2002 r. – 0,5%).

Gospodarstwa utrzymujące lochy i pogłowia loch według grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw utrzymujących lochy		Pogłowia loch		
		w sztukach	w odsetkach	w sztukach	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w szt
Ogółem	2002	14046	100,0	58105	100,0	4,1
	2005	12232	100,0	53141	100,0	4,3
	2007	9682	100,0	53197	100,0	5,5
Grupy obszarowe w ha UR:						
0-1		226	2,3	1700	3,2	7,5
1-2		258	2,7	514	1,0	2,0
2-3		274	2,8	927	1,7	3,4
3-5		522	5,4	996	1,9	1,9
5-10		2997	31,0	6334	11,9	2,1
10-15		2085	21,5	4897	9,2	2,3
15-20		1171	12,1	3795	7,1	3,2
20-30		972	10,0	4238	8,0	4,4
30-50		681	7,0	3844	7,2	5,6
50-100		364	3,8	3799	7,1	10,4
100 i więcej		132	1,4	22153	41,7	167,8

Z ogólnej liczby pogłowia loch 16,3% (w 2002 r. – 21,7%) znajdowało się w gospodarstwach posiadających 1-2 sztuki, a 45,7% (w 2002 r. – 26,4%) w gospodarstwach utrzymujących powyżej 50 sztuk loch.

WYKRES: Struktura gospodarstw i pogłowia loch według skali chowu loch

• Owce

W czerwcu 2007 r. chowem i hodowlą owiec zajmowało się zaledwie 0,5 tys. gospodarstw, tj. 0,5% ogółu jednostek oraz 1,0% posiadających zwierzęta gospodarskie (w 2002 r. odpowiednio – 0,8 tys. gospodarstw, tj. 0,5% ogółu badanych). Na 1 gospodarstwo utrzymujące owce przypadało 24,2 sztuki.

Gospodarstwa rolne według skali chowu owiec i grup obszarowych użytków rolnych

Skala chowu owiec w sztukach	Grupy obszarowe użytków rolnych w hektarach						
	do 1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15 i więcej
	w odsetkach gospodarstw utrzymujących owce						
1-4	0,0	94,9	86,6	60,9	50,0	61,2	32,7
5-9	75,0	0,0	6,7	13,0	21,9	16,3	18,9
10-19	25,0	0,0	6,7	14,1	20,2	4,1	8,8
20-49	0,0	4,1	0,0	10,9	3,5	6,1	13,2
50 i więcej	0,0	1,0	0,0	1,1	4,4	12,3	25,2

Wśród gospodarstw prowadzących chów owiec tylko 9,8% gospodarstw utrzymywało stada owiec liczące powyżej 50 sztuk. W gospodarstwach tych znajdowało się 73,8% sztuk ogółu owiec.

WYKRES: Struktura gospodarstw i pogłowia owiec według skali chowu owiec

• Kozy

W 2007 r. chów i hodowlę kóz prowadziło 2,3 tys. gospodarstw, tj. 2,0% ogółu jednostek oraz 4,3% posiadających zwierzęta gospodarskie (w 2002 r. odpowiednio – 3,4 tys. gospodarstw, tj. 2,4% ogółu badanych). Na 1 gospodarstwo utrzymujące kozy przypadało średnio 3,7 sztuki.

Chowem kóz zajmowały się głównie gospodarstwa małe – 46,5% gospodarstw należało do grupy obszarowej 0-2 ha użytków rolnych (w 2002 r. – 53,6%), a utrzymywane przez nie stada kóz były niewielkie. Udział gospodarstw posiadających 1-4 sztuk w ogólnej liczbie prowadzących chów kóz stanowił 80,9% (w 2002 r. – 78,6%).

• **Konie**

W 2007 r. chów i hodowlę koni prowadziło 4,0 tys. gospodarstw, tj. 3,5% ogółu badanych jednostek (w 2002 r. – 3,8 tys. gospodarstw, tj. 2,7% ogółu) oraz 7,5% posiadających zwierzęta gospodarskie. Na 1 gospodarstwo utrzymujące konie przypadało średnio 3,2 sztuki.

WYKRES: Struktura gospodarstw i pogłowia koni według skali chowu koni

Wśród gospodarstw utrzymujących konie 70,3% (w 2002 r. – 78,9%) posiadało 1-2 sztuki. Natomiast rozpatrując gospodarstwa według ich wielkości należy stwierdzić, że 30,1% (w 2002 r. – 24,4%) gospodarstw utrzymujących konie należało do grupy obszarowej 0-2 ha, a 33,8% (w 2002 r. – 35,0%) do grupy 5-15 ha użytków rolnych.

• **Drób kurzy**

Chowem i hodowlą drobiu kurzego (przydomowym i fermowym łącznie) zajmowało się w 2007 roku 43,0 tys. gospodarstw, tj. 37,1% ogólnej liczby gospodarstw rolnych (w 2002 r. odpowiednio – 35,8 tys. gospodarstw, tj. 25,3% ogółu)

Gospodarstwa rolne według skali chowu drobiu kurzego i grup obszarowych użytków rolnych

Skala chowu owiec w sztukach	Grupy obszarowe użytków rolnych w hektarach						
	do 1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15 i więcej
	w odsetkach gospodarstw utrzymujących drób kurzy						
1-49	95,5	84,1	91,9	82,2	82,7	80,0	70,8
50-149	3,9	12,2	7,7	16,9	15,7	19,1	25,5
150-499	0,2	1,1	0,0	0,3	1,1	0,6	2,1
500-9999	0,2	0,0	0,1	0,0	0,3	0,1	0,2
10000 i więcej	0,2	2,6	0,3	0,6	0,2	0,2	1,4

Wśród gospodarstw utrzymujących kury:

- 86,0% posiadało 1-49 szt (w 2002 r. - 85,0%),
- 12,4% posiadało 50-149 szt (13,3%),
- 0,7% posiadało 150-499 szt (0,8%),
- 0,9% gospodarstw posiadało powyżej 500 szt drobiu kurzego (0,9%).

Chowem i hodowlą kur **niosek** (utrzymywanych w celu pozyskania jaj konsumpcyjnych i wylęgowych) zajmowało się 39,5 tys. gospodarstw rolnych, tj. 34,1% ogólnej liczby gospodarstw rolnych (w 2002 r. – 31,0 tys. gospodarstw) oraz 92,0% (w 2002 r. – 87,7%) podmiotów utrzymujących pogłowie drobiu kurzego ogółem.

Wśród gospodarstw utrzymujących kury nioski:

- 92,9% posiadało 1-49 szt (w 2002 r. - 93,5%),
- 6,4% posiadało 50-149 szt (5,5%),
- 0,5% posiadało 150-499 szt (0,4%),
- 0,1% posiadało 500-4999 szt (0,3%),
- 0,1% posiadało 5000 i więcej sztuk (0,3%).

WYKRES: Struktura liczby gospodarstw i pogłowia drobiu kurzego według skali chowu drobiu kurzego

Z ogólnej liczby populacji niosek kurzych znajdujących się w gospodarstwach rolnych, 24,9% stanu utrzymywały gospodarstwa posiadające 1-49 sztuk, 6,0% – 50-149 sztuk, 1,9% – 150-499 sztuk, 2,8% – 500-4999 sztuk, a 64,4% w gospodarstwach utrzymujących 5000 i więcej sztuk niosek.

W 2007 r. chowem i hodowlą **brojlerów** kurzych zajmowało się 4,7 tys. ogólnej liczby podmiotów oraz 10,9% gospodarstw utrzymujących drób kurzy ogółem (w 2002 r. odpowiednio – 4,1 tys. ogólnej liczby gospodarstw oraz 11,6% gospodarstw utrzymujących drób kurzy ogółem)

Podobnie jak w 2002 r. zdecydowana większość (92,5%) gospodarstw prowadziła chów przydomowy, tzn. posiadały stada do 99 sztuk. Natomiast 1,7% stanowiły gospodarstwa posiadające 100-1999 sztuk, 0,1% – 2000-9999 sztuk i 5,7% stanowiły gospodarstwa utrzymujące stada powyżej 10000 sztuk brojlerów.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW W ŚRODKI PRODUKCJI

• Ciągniki

Według uogólnionych wyników badania struktury gospodarstw rolnych w 2007 roku ciągniki rolnicze posiadało 44,7 tys. gospodarstw, tj. 38,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych, a znajdowało się w nich 63,2 tys. sztuk ciągników. W porównaniu do wyników spisu rolnego w 2002 roku liczba gospodarstw posiadających ciągniki wzrosła o 2,3%.

Struktura gospodarstw rolnych posiadających ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych przedstawiała się następująco:

- 38,0% stanowiły gospodarstwa o powierzchni do 5 ha,
- 26,6% – o powierzchni 5-10 ha,
- 13,1% – o powierzchni 10-15 ha,
- 12,3% – o powierzchni 15-30 ha,
- 10,0% – stanowiły gospodarstwa o powierzchni ponad 30 ha użytków rolnych.

Liczba ciągników przypadająca na 100 gospodarstw rolnych oraz powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik według grup obszarowych użytków rolnych w 2007 r.

Wyszczególnienie	Ciągniki		Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w ha
	w liczbach bezwzględnych	na 100 gospodarstw	
Ogółem	63177	54,6	15,4
Grupy obszarowe w ha UR:			
0-1	4460	10,6	4,1
1-2	4452	23,4	6,1
2-3	3514	32,8	7,3
3-5	5376	48,7	7,8
5-10	14239	92,3	7,8
10-15	8176	123,8	9,8
15-20	5113	152,8	11,3
20-30	4830	178,2	13,4
30-50	4453	207,8	18,3
50-100	3786	244,6	28,1
100 i więcej	4777	463,3	74,5

W gospodarstwach małych, do 5 ha użytków rolnych znajdowało się 28,2% ciągników, 35,5% ciągników znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni 5-15 ha, 15,7% - w gospodarstwach o powierzchni 15-30 ha, a 20,6% posiadały gospodarstwa o powierzchni ponad 30 ha użytków rolnych.

WYKRES: Struktura ciągników według mocy silnika

Struktura gospodarstw uwzględniająca klasy mocy silnika posiadanych ciągników (według grup obszarowych użytków rolnych) przedstawiała się następująco: najwięcej (46,5%) gospodarstw z ciągnikami o mocy silnika do 15 kW było w gospodarstwach 1-5 ha użytków rolnych. Gospodarstwa z grupy obszarowej 5-15 ha posiadały najwięcej ciągników zarówno o mocy 25-40 kW jak i o mocy 40-60 kW. Natomiast w gospodarstwach dużych, powyżej 50 ha użytków rolnych przeważały ciągniki o największej mocy silnika, tj. 60-100 kW i powyżej 100 kW (odpowiednio 28,4% i 68,7%).

Liczba ciągników przypadająca na 100 gospodarstw posiadających ciągniki wynosiła 141,2 sztuk. Najwięcej ciągników przypadających na 100 gospodarstw, tj. 354,1 sztuki odnotowano w gospodarstwach o powierzchni przekraczającej 50 ha użytków rolnych. W miarę zmniejszania się powierzchni gospodarstw malała również liczba ciągników przypadająca na 100 gospodarstw i w grupie do 5 ha wynosiła 104,7 sztuki.

Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik wynosiła 15,4 ha. Największą powierzchnię użytków rolnych przypadającą na 1 ciągnik (54,0 ha) odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych, a najmniejszą (6,4 ha) w gospodarstwach o powierzchni do 5 ha użytków rolnych.

- **Nawozy mineralne, wapniowe i organiczne**

Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych dostarczyły również informacji o liczbie gospodarstw rolnych stosujących nawozy mineralne, wapniowe i organiczne. W okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, nawozy mineralne i wapniowe stosowało 83,9 tys. gospodarstw rolnych, w tym 59,7 tys. gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych.

Nawozy azotowe zastosowało 74,8% ogółu omawianych gospodarstw stosujących nawożenie mineralne i wapniowe, wieloskładnikowe – 58,1%, fosforowe i potasowe – 17,5%, a wapniowe – 38,2%. Najwięcej gospodarstw stosujących nawożenie mineralne i wapniowe odnotowano w grupach obszarowych do 1 ha (28,8%) najmniej w grupie 50 ha i więcej użytków rolnych (2,8%).

WYKRES: Struktura liczby gospodarstw rolnych stosujących nawozy mineralne (NPK) i wapniowe (CaO) według grup obszarowych użytków rolnych

Według uogólnionych wyników badania zużycie nawozów mineralnych (NPK) w omawianym okresie w całym rolnictwie osiągnęło poziom 126,2 tys. t, w tym w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych – 90,8 tys. ton. Zużycie nawozów azotowych (N) wyniosło – 67,9 tys. t, fosforowych (P_2O_5) – 26,2 tys. t oraz potasowych (K_2O) – 32,1 tys. t.

W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużycie nawozów mineralnych w województwie dolnośląskim wyniosło 137,1 kg NPK i było o 7,7% wyższe od średniego poziomu zużycia nawozów mineralnych w kraju.

Istotnym elementem warunkującym wykorzystanie nawożenia mineralnego i poziom produktywności gleb jest wapnowanie. W badanym okresie zużycie nawozów wapniowych (łącznie z wapniowo - magnezowymi) wyniosło 74,4 tys. ton, w tym w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych osiągnęło poziom 47,3 tys. ton.

W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużycie nawozów wapniowych w województwie wyniosło 80,9 kg CaO i było o 18,4% niższe od średniego poziomu zużycia nawozów wapniowych w kraju.

W ocenie poziomu nawożenia gleb należy uwzględnić nawożenie organiczne, które jest cennym źródłem składników pokarmowych roślin, posiada właściwości sorbowania (zatrzymywania) w glebie i powolnego rozkładania fosforu i potasu. Nawozy organiczne pochodzenia zwierzęcego, tj. obornik, gnojówkę i gnojowicę zastosowało 27,7 tys. gospodarstw (w tym 23,2 tys. gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych). Badanie wykazało, że w całym rolnictwie zużyto w omawianym okresie 1045,1 tys. t obornika, 3870,1 tys. m³ gnojówki oraz 530,1 tys. m³ gnojowicy.

Najwięcej gospodarstw stosujących nawozy organiczne znajdowało się w grupie obszarowej 5-15 ha użytków rolnych (36,0%), a najmniej w grupie 50 ha i więcej użytków rolnych (3,4%).

DOCHODY GOSPODARSTW DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO

Badaniem dochodów gospodarstw domowych objęto w 2007 r. 109,8 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, w tym 71,4 tys. gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR. Najwięcej, bo 40,5 tys. gospodarstw domowych związanych z rolnictwem jako główne źródło dochodów wykazało pracę najemną, dla 28,2 tys. gospodarstw domowych główny dochód stanowiła emerytura lub renta, a dla 20,7 tys. działalność rolnicza.

WYKRES: Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego według głównego źródła dochodu

Dochody z działalności rolniczej były głównym źródłem utrzymania tylko dla 18,8% (w 2002 r. – 17,6%) gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego. Największy odsetek gospodarstw uzyskujących dochody głównie z działalności rolniczej odnotowano w grupie obszarowej powyżej 50 ha UR (86,5%) i 30-50 ha (80,5%), natomiast najniższy w grupie obszarowej do 1 ha (4,2%) i 1-2 ha (5,0%).

Gospodarstwa utrzymujące się głównie z pracy najemnej stanowiły aż 36,8 % (w 2002 r. - 28,4%) ogółu gospodarstw rolnych, z tym że w miarę wzrostu wielkości gospodarstw zmniejszał się odsetek gospodarstw, w których głównym źródłem dochodu była praca najemna.

Emerytura lub renta była głównym źródłem dochodu dla 25,6% gospodarstw z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego (w 2002 r. – dla 31,1% gospodarstw). Podobnie jak w grupie gospodarstw utrzymujących się z pracy najemnej, w miarę wzrostu wielkości gospodarstw malał odsetek utrzymujących się głównie z emerytury lub renty.

Głównym źródłem dochodów dla 7,5% omawianych gospodarstw domowych były dochody z działalności pozarolniczej. Odsetek ten nie zmienił się w porównaniu do 2002 roku.

Inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) były głównym źródłem utrzymania dla 1,1% gospodarstw domowych. Dla porównania w 2002 r. stanowiły one główne źródło dla 7,0% gospodarstw.

Wśród omawianych gospodarstw domowych wyodrębniono również gospodarstwa uzyskujące dochody z dwóch rodzajów źródeł (tzw. mieszanych). Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z działalności rolniczej i pracy najemnej (z przewagą dochodów z działalności rolniczej) przekraczały 50% dochodów ogółem, wyniósł dla gospodarstw indywidualnych 0,7%. Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z pracy najemnej i działalności rolniczej (z przewagą dochodów z pracy najemnej) przekraczały 50% dochodów ogółem, wyniósł dla gospodarstw indywidualnych 2,8%. W 2002 r. mieszane źródła dochodu były głównym źródłem dochodu dla 2,5% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego.

Dla 6,5% ogółu gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwa indywidualne żadne z wyżej wymienionych źródeł dochodów nie przekraczało 50% dochodów ogółem (w 2002 r. – 5,9%).

Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego według głównego źródła dochodu i grup obszarowych UR

		Ogółem	Gospodarstwa domowe o dochodach przekraczających 50% dochodów ogółem z:							Gospodarstwa pozostałe
			działalności rolniczej	działalności rolniczej i pracy najemnej	pracy najemnej	pracy najemnej i działalności rolniczej	działalności pozarolniczej	emerytury i renty	niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	
Ogółem	2002	100,0	17,6	0,6	28,4	1,9	7,5	31,1	7,0	5,9
	2005	100,0	25,4	0,5	29,9	1,9	6,9	28,2	1,5	5,8
	2007	100,0	18,8	0,7	36,8	2,8	7,5	25,6	1,1	6,5
Grupy obszarowe w ha UR:		100,0	4,2	0,0	38,3	2,1	6,6	44,3	1,6	2,9
do 1		100,0	5,0	0,2	50,6	2,9	8,2	27,0	1,6	4,6
1-2		100,0	9,1	0,6	48,7	3,7	10,2	21,4	1,5	4,8
2-3		100,0	13,3	0,7	43,3	3,2	11,1	18,2	1,0	9,2
3-5		100,0	32,8	2,2	31,0	4,4	6,0	10,4	0,2	12,9
5-10		100,0	49,9	1,4	18,0	2,9	8,1	4,4	0,4	14,8
10-15		100,0	62,0	2,9	13,4	2,3	4,7	3,6	0,1	11,1
15-20		100,0	68,7	2,7	10,6	2,7	6,2	1,8	0,1	7,2
20-50		100,0	80,5	1,1	5,1	0,3	5,8	0,8	0,0	6,4
50 i więcej		100,0	86,5	0,9	2,4	0,2	4,9	0,2	0,2	4,7

PRACUJĄCY

Według wyników przeprowadzonego w 2007 r. badania struktury gospodarstw rolnych 200,5 tys. osób będących członkami gospodarstw domowych wykazywało pracę w gospodarstwach indywidualnych. Najwyższy odsetek pracujących (tj. 28,3%) odnotowano w grupie obszarowej 0-1 ha użytków rolnych, a najniższy odsetek (tj. 0,8%) stanowiły osoby pracujące w gospodarstwach największych o powierzchni ponad 100 ha użytków rolnych.

Wśród pracujących członków gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego mężczyźni stanowili 55,5%, a kobiety 44,5%. Użytkownicy tych gospodarstw stanowili 54,6% osób świadczących pracę w gospodarstwach rolnych w ciągu roku, współmałżonkowie użytkowników – 25,3%, a pozostali członkowie gospodarstw domowych – 20,1%.

Członkowie gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie rolnym

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	w tys.	w odsetkach	w tys.	w odsetkach	w tys.	w odsetkach
Ogółem	200,5	100,0	111,2	100,0	89,4	100,0
Użytkownicy gospodarstw rolnych	109,4	54,6	72,5	65,2	36,9	41,3
Małżonkowie użytkowników	50,7	25,3	15,6	14,0	35,1	39,3
Pozostali członkowie rodziny	40,4	20,1	23,1	20,8	17,4	19,4

Grupy pracujących członków gospodarstw domowych różniły się strukturą wieku. Wśród użytkowników gospodarstw i ich współmałżonków odnotowano największy udział osób w wieku 45-54 lat (33,4% i 38,1%). W grupie pozostałych członków gospodarstw domowych z użytkownikiem zdecydowanie przeważały osoby w wieku do 24 lat (38,1%).

WYKRES: Użytkownicy gospodarstw indywidualnych wnoszący wkład pracy w swoje gospodarstwo rolne według wieku

Użytkownicy – zarówno mężczyźni jak kobiety prowadzili najwięcej gospodarstw małych – 0-1 ha użytków rolnych (odpowiednio 32,0% i 40,9%). Współmałżonkowie – mężczyźni wnosili wkład pracy w przeważającym odsetku (28,8%) w gospodarstwach 0-1 ha użytków rolnych, podobnie jak współmałżonkowie – kobiety (24,8%). Natomiast dla pozostałych członków rodziny, świadczących w ciągu roku pracę w gospodarstwie, najwyższy odsetek wnoszących wkład pracy w swoje gospodarstwo rolne zarówno dla mężczyzn jak i kobiet zanotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych (odpowiednio 24,2% i 20,7%).

W zbiorowości osób wnoszących wkład pracy w gospodarstwa rolne 60,3% stanowiły osoby, dla których praca w gospodarstwach indywidualnych była wyłącznym zajęciem, 5,5% osób pracowało głównie w swoim gospodarstwie i dodatkowo poza gospodarstwem, a dla 34,2% osób głównym zajęciem była praca poza gospodarstwem rolnym a dodatkowo pracowały w gospodarstwie.

Praca w gospodarstwie rolnym była częściej jedynym zajęciem dla kobiet niż dla mężczyzn (51,3% wobec 48,7%).

WYKRES: Struktura liczby mężczyzn i kobiet w gospodarstwie indywidualnym według kategorii pracujących

Wśród ogólnej liczby osób wykazujących pracę w swoim gospodarstwie rolnym aż 55,3% deklarowało, że pracuje w ciągu roku przeciętnie do 2 godzin dziennie, a dalsze 22,4% przeznaczało na pracę 3-5 godzin dziennie, 12,8% – 6-8 godzin, 4,6% – 9-10 i 3,2% – 11-12 godzin. Natomiast 1,9% osób pracujących poświęciło na pracę w swoim gospodarstwie ponad 13 godzin dziennie.

Oprócz pracujących w swoich gospodarstwach rolnych użytkowników i członków ich rodzin gospodarstwa indywidualne zatrudniały pracowników spoza gospodarstwa domowego. W 2007 r. było zatrudnionych 1,8 tys. pracowników najemnych, w tym blisko połowa z nich zatrudniona była w gospodarstwach największych o powierzchni UR powyżej 50 ha.

Ze względu na duży udział pracujących w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczych, nakłady pracy zostały również wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy – AWU. W przeliczeniu na roczne jednostki pracy, liczba osób pełnozatrudnionych w swoim gospodarstwie rolnym wyniosła 75,1 tys. osób. Ponad połowę, tj. 56,2% populacji osób świadczących pracę w gospodarstwie indywidualnym w ciągu roku stanowili użytkownicy gospodarstw rolnych, współmałżonkowie stanowili 26,5%, a pozostali członkowie rodziny 17,3%.

WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE NA TLE POLSKI I WOJEWÓDZTW

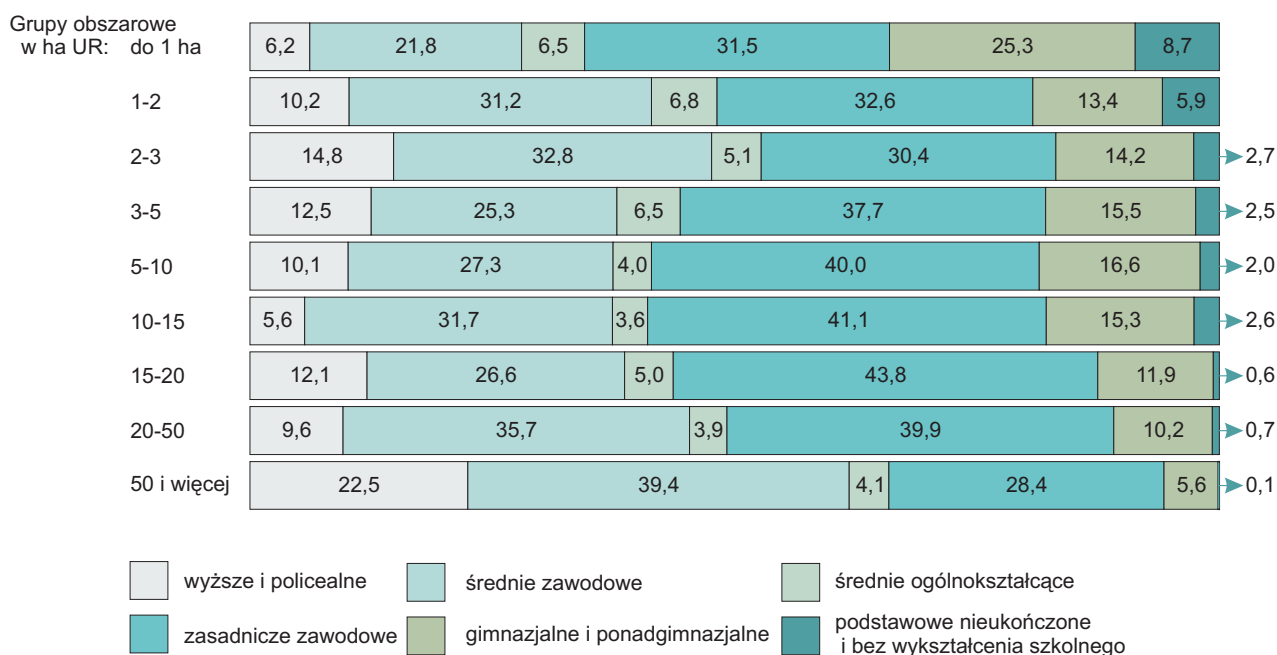
WYKRES: Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych oraz gospodarstwa rolne prowadzące i nieprowadzące działalności rolniczej

WYKRES: Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia rolniczego i czasu prowadzenia gospodarstwa przez osobę kierującą

WYKRES: Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według województw w 2007 r.

WYKRES: Obsada trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych według województw w 2007 r.

Struktura gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia ogólnej osoby kierującej gospodarstwem i według grup obszarowych użytków rolnych (w %)

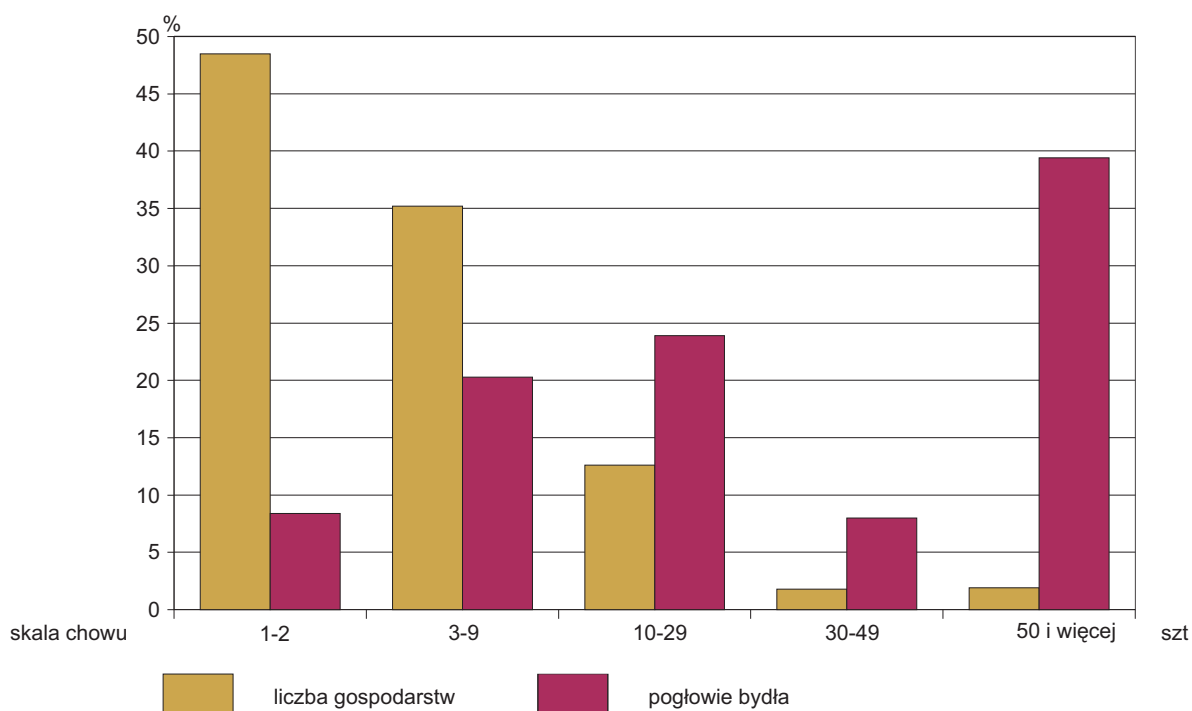
POWRÓT

Przeciętna powierzchnia gruntów w gospodarstwie rolnym w ha

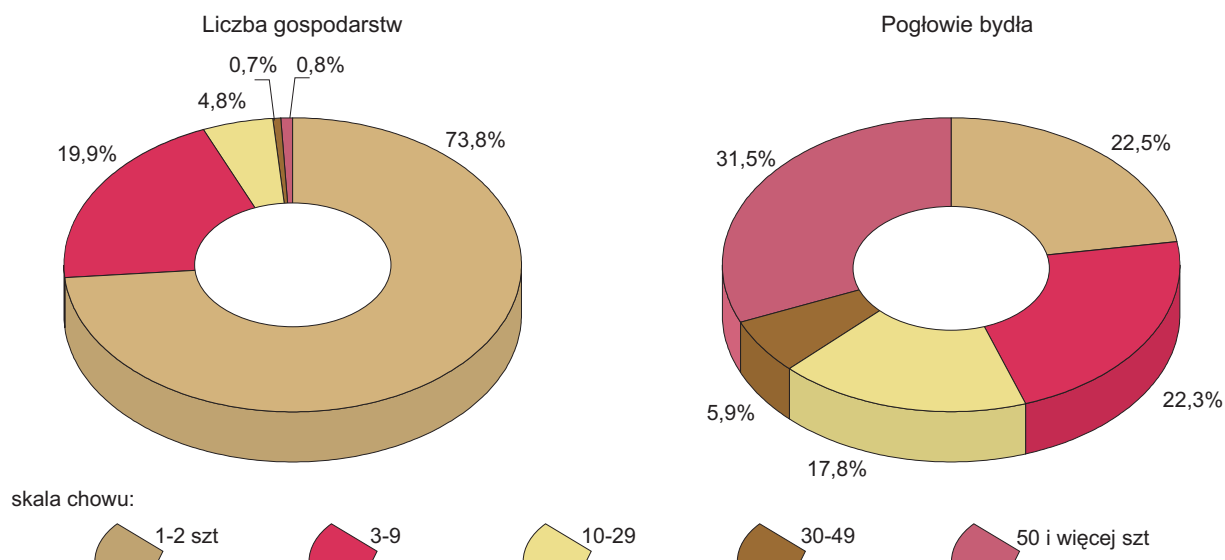
POWRÓT

Struktura gospodarstw i pogłowia bydła według skali chowu bydła

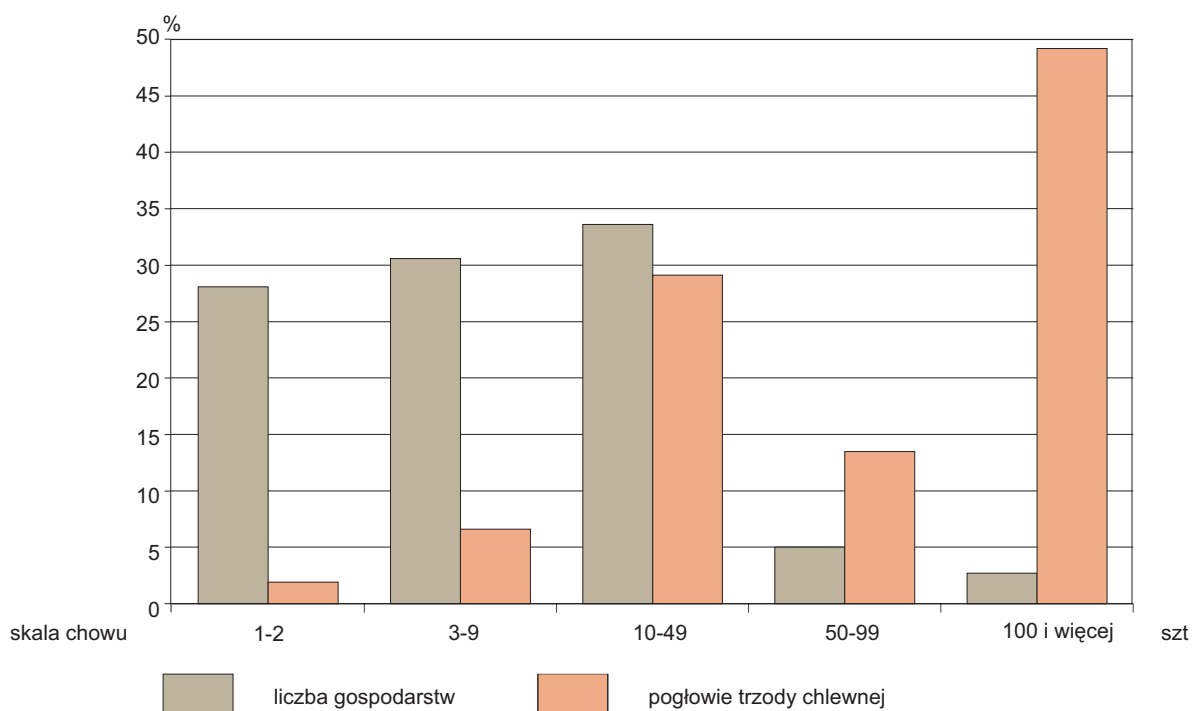
POWRÓT

Struktura gospodarstw i pogłowia krów według skali chowu krów

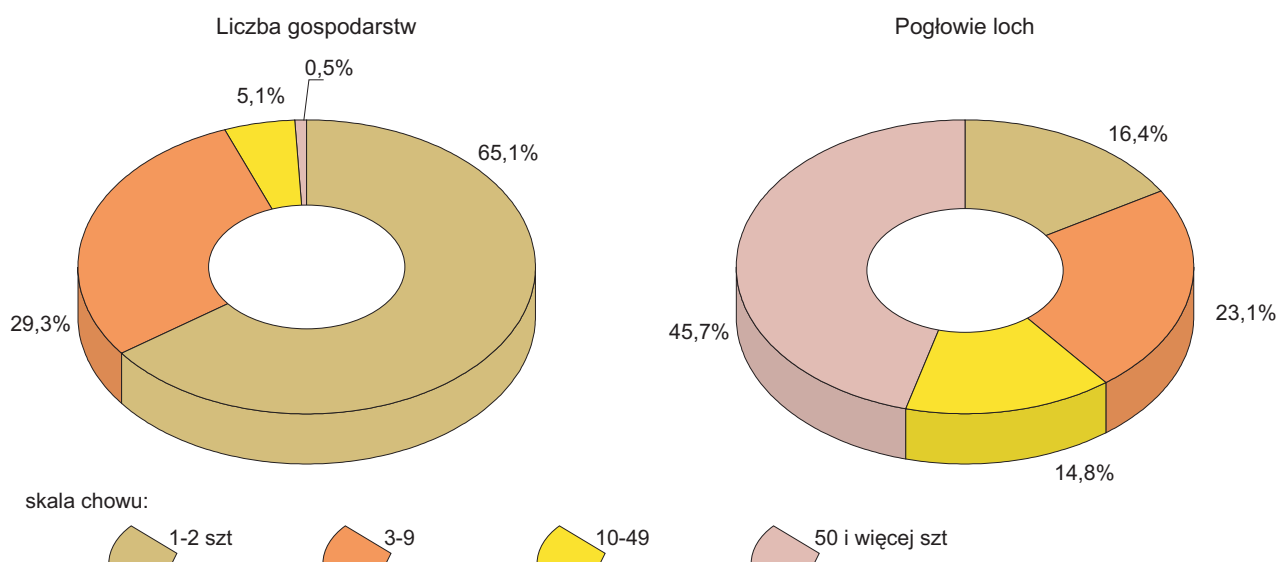
POWRÓT

Struktura gospodarstw i pogłowia trzody chlewnej według skali chowu trzody chlewnej

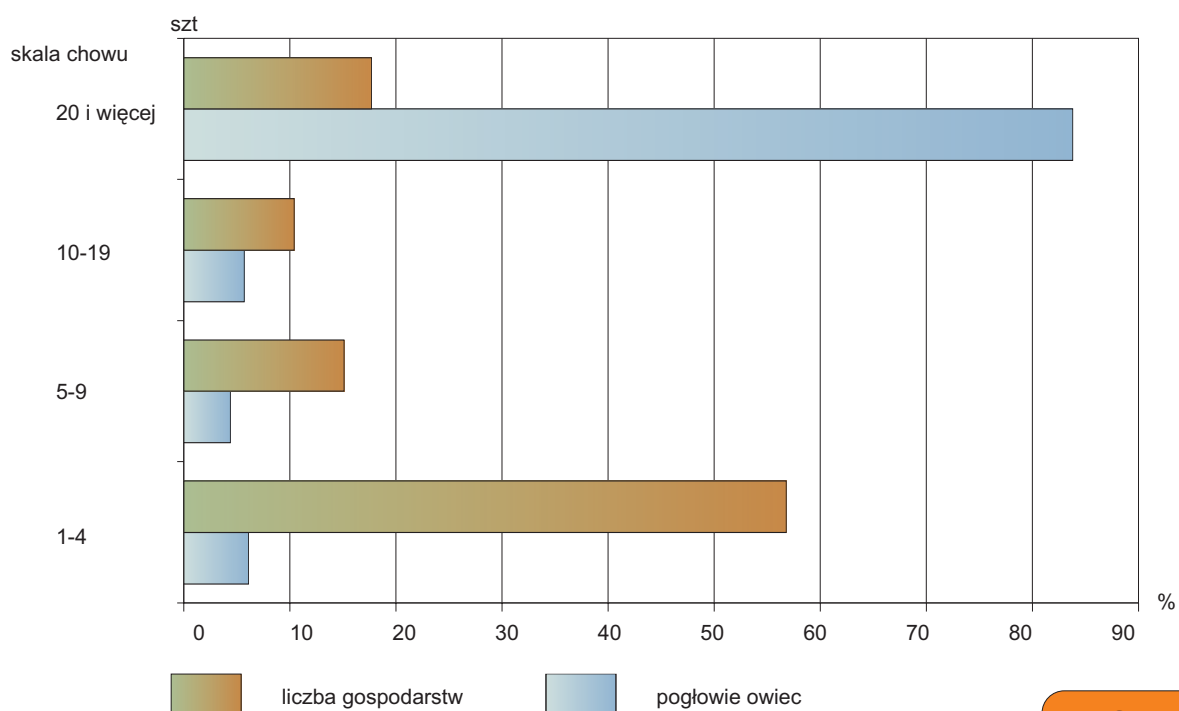
POWRÓT

Struktura gospodarstw i pogłowia loch według skali chowu loch

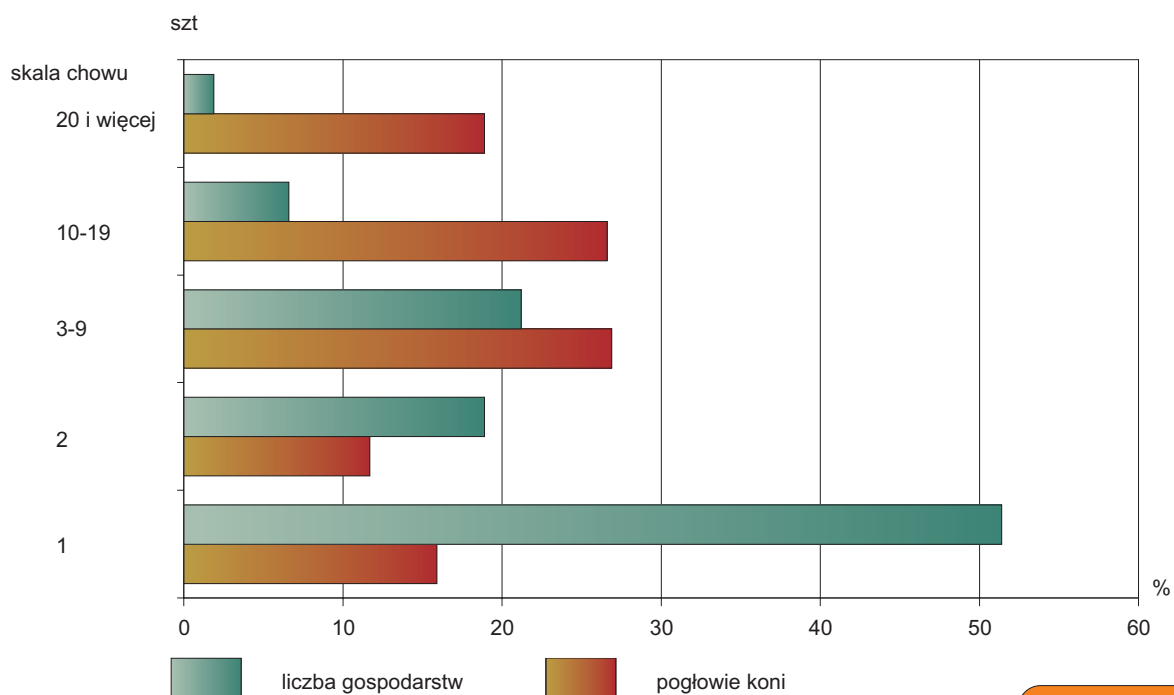
POWRÓT

Struktura gospodarstw i pogłowia owiec według skali chowu owiec

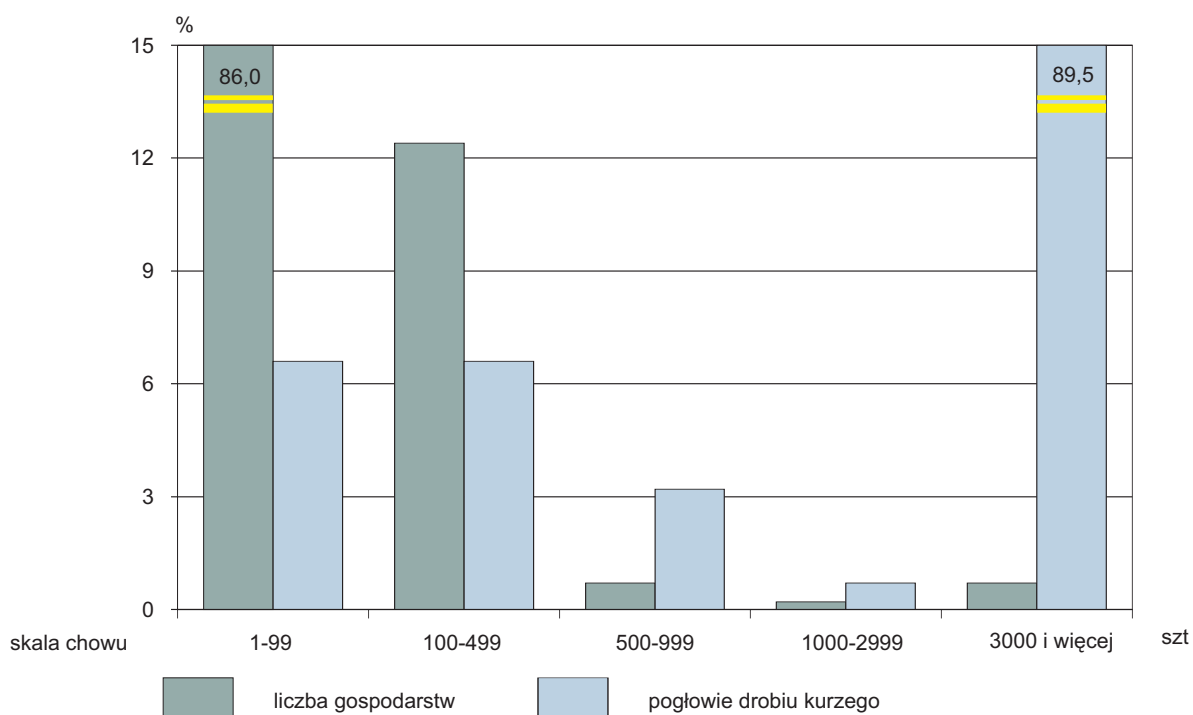
POWRÓT

Struktura gospodarstw i pogłowia koni według skali chowu koni

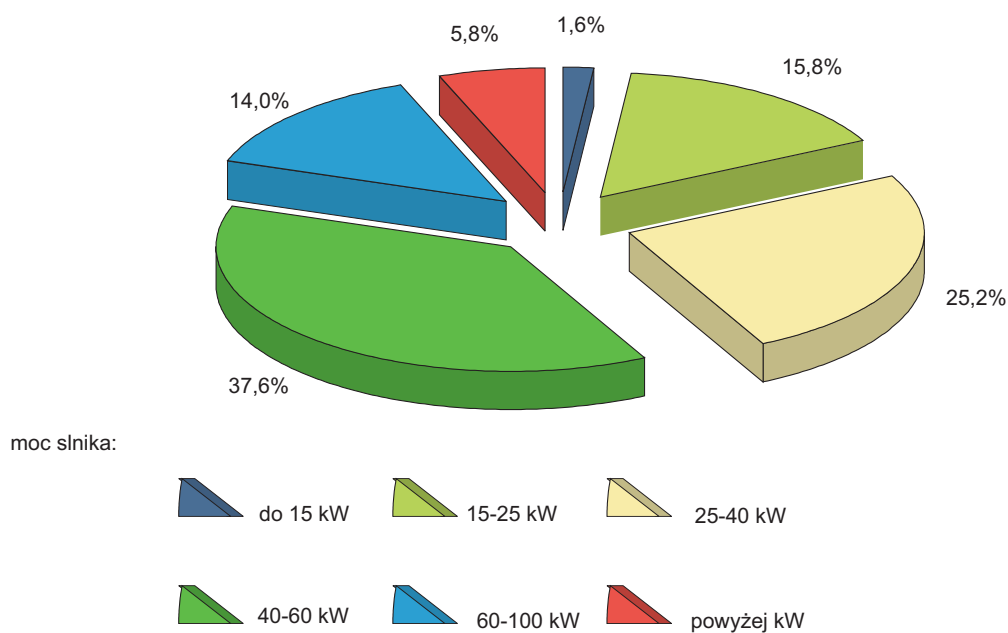
POWRÓT

Struktura gospodarstw i pogłowia drobiu kurzego według skali chowu drobiu kurzego

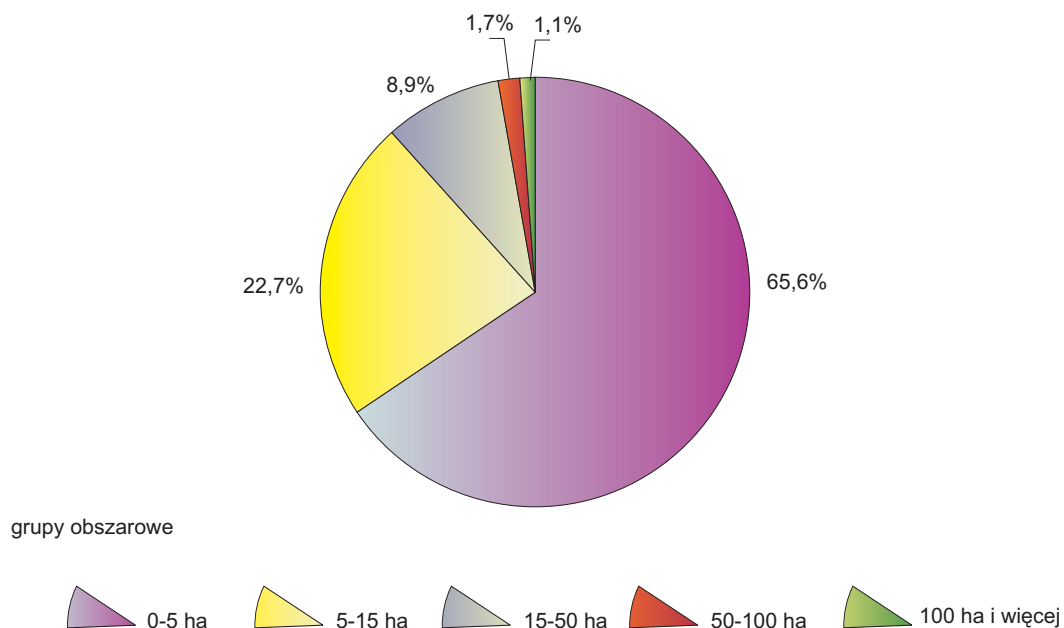
POWRÓT

Struktura ciągników według mocy silnika

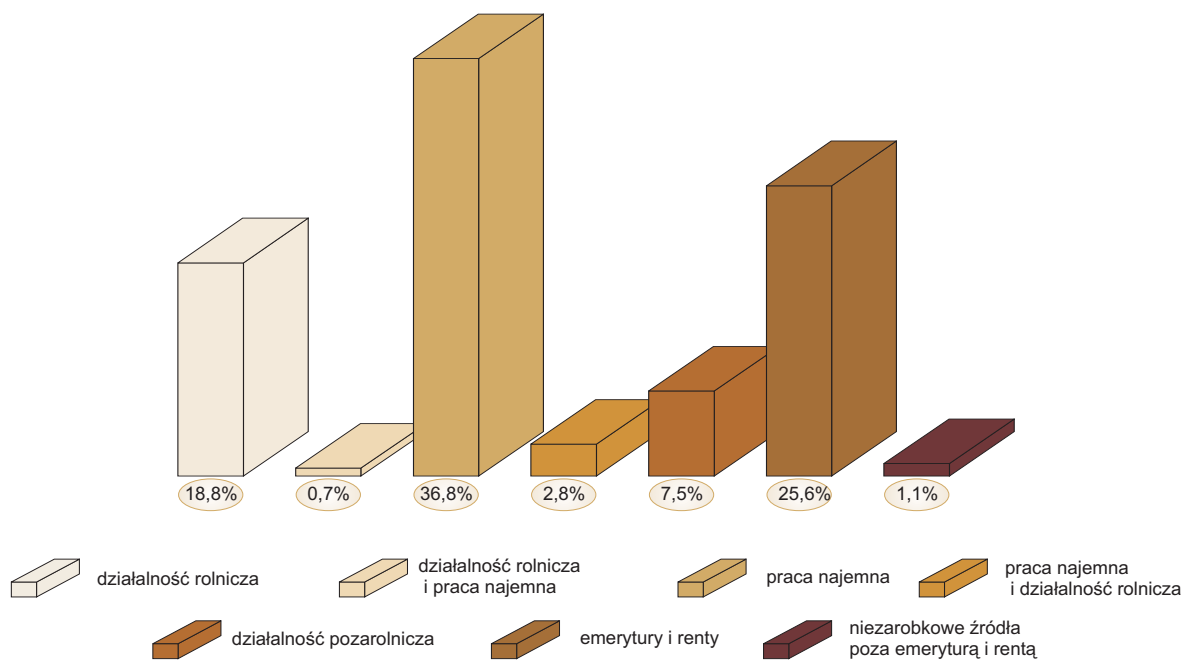
POWRÓT

Struktura liczby gospodarstw rolnych stosujących nawozy mineralne (NPK) i wapniowe (CaO) według grup obszarowych użytków rolnych

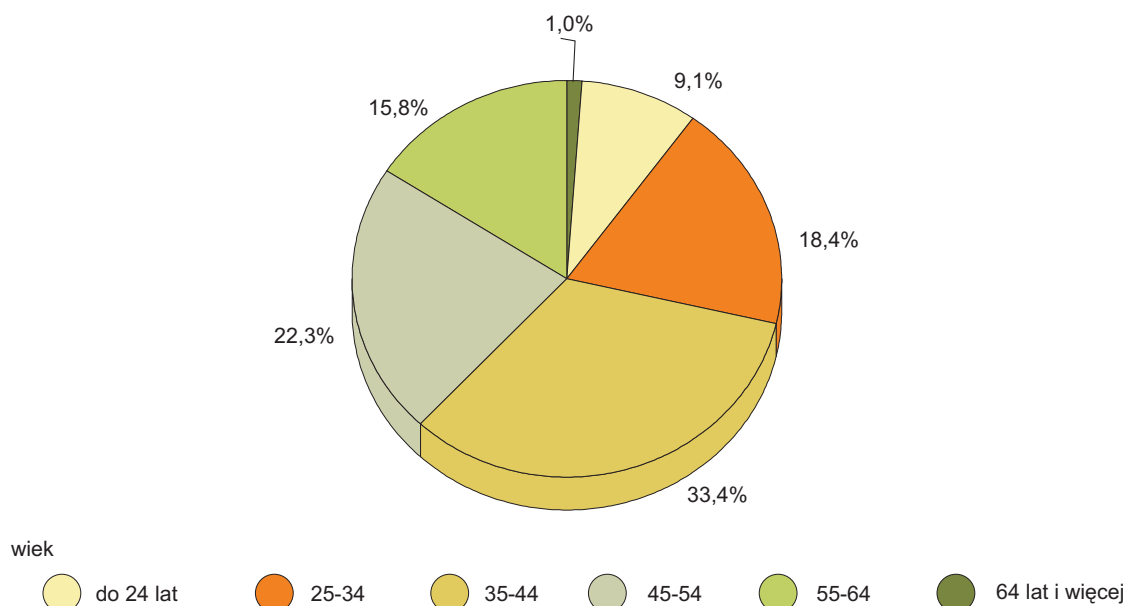
POWRÓT

Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego według głównego źródła dochodu

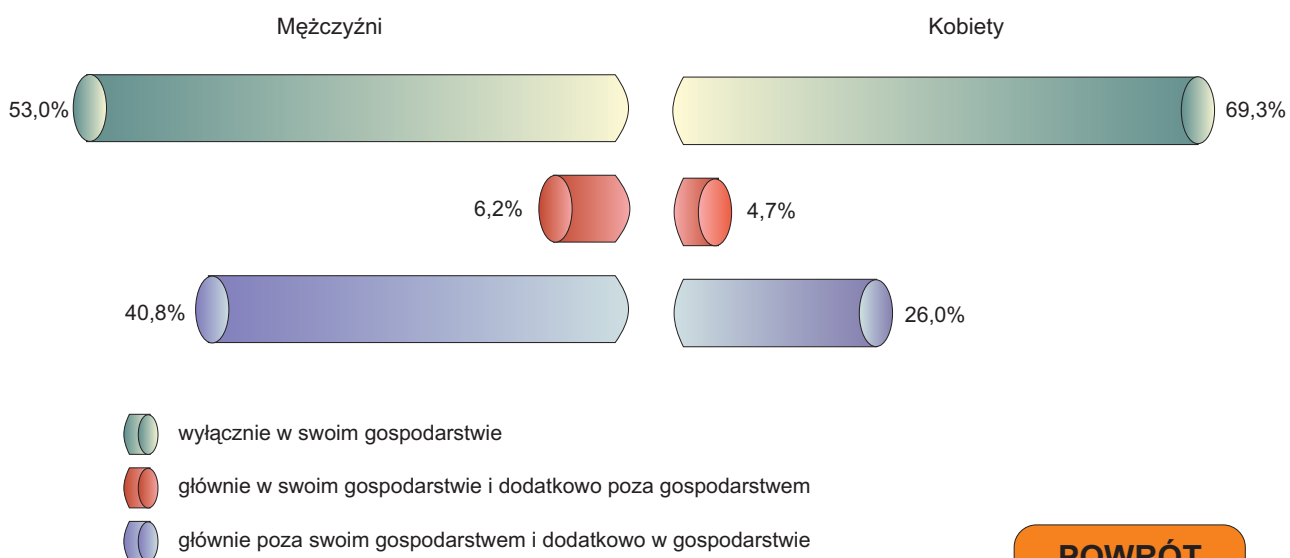
POWRÓT

Użytkownicy gospodarstw indywidualnych wnoszący wkład pracy w swoje gospodarstwo rolne według wieku

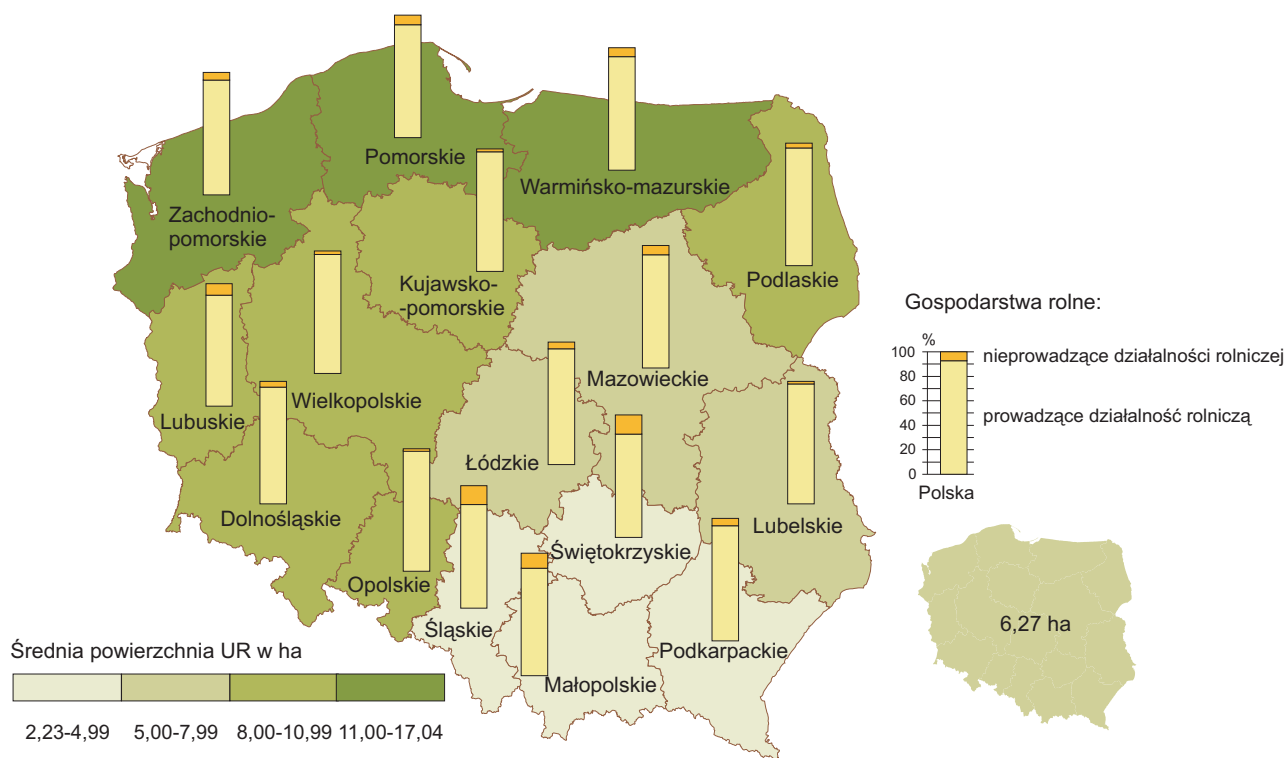
POWRÓT

Struktura liczby mężczyzn i kobiet w gospodarstwie indywidualnym według kategorii pracujących

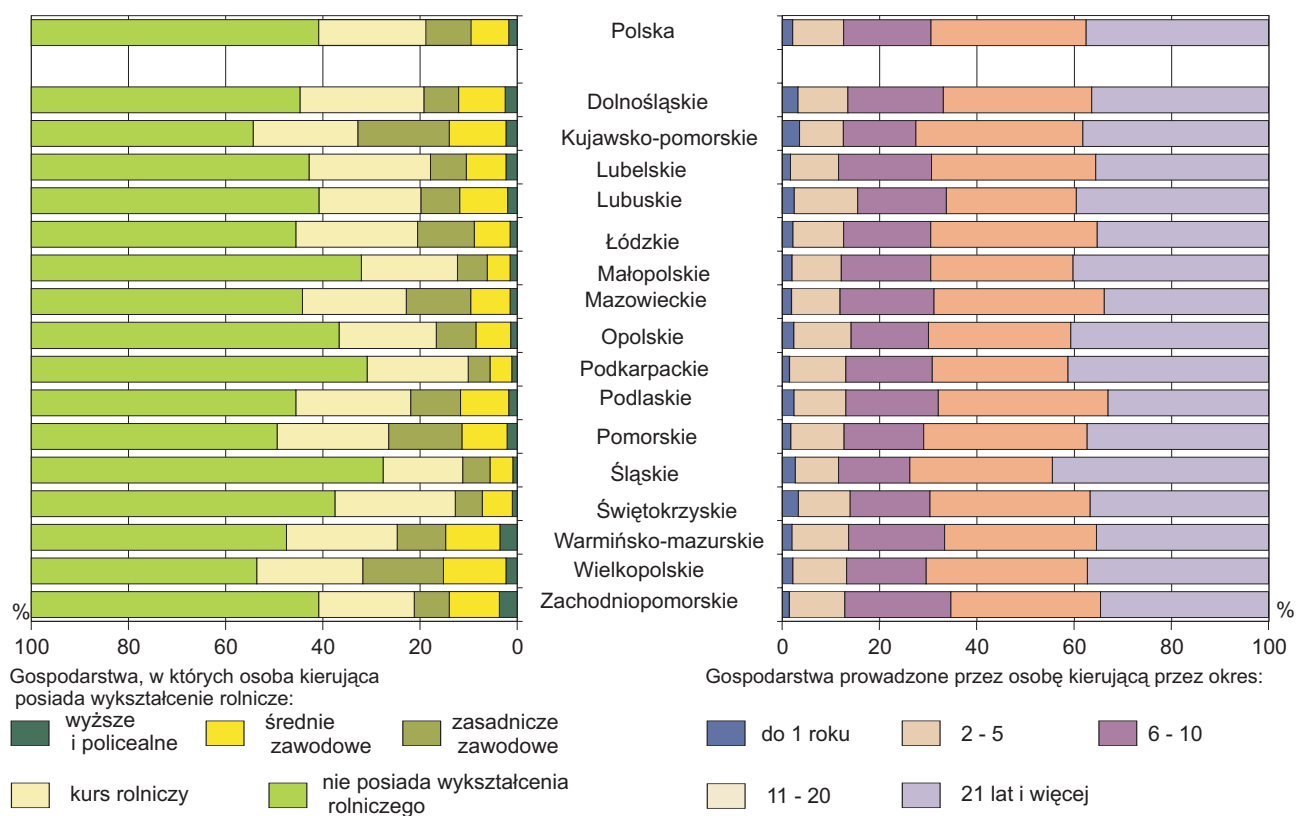
POWRÓT

Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych oraz gospodarstwa rolne prowadzące i nieprowadzące działalności rolniczej

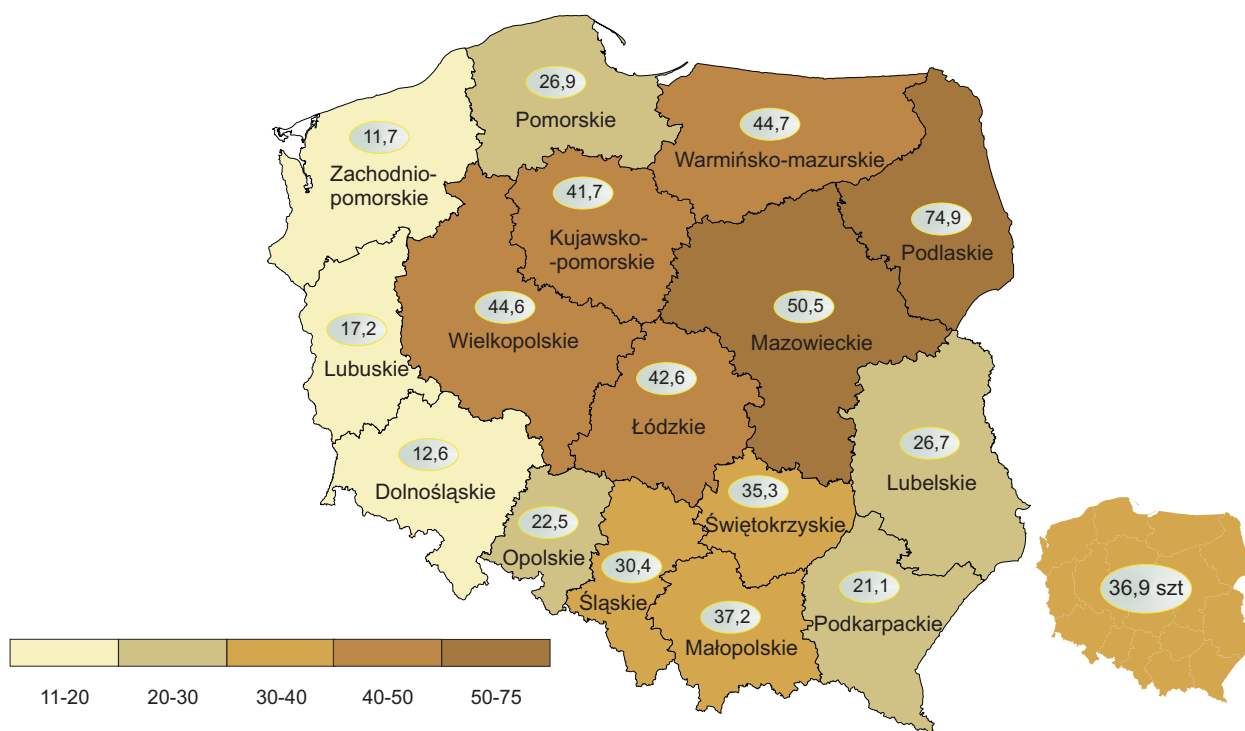
POWRÓT

Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia rolniczego i czasu prowadzenia gospodarstwa przez osobę kierującą

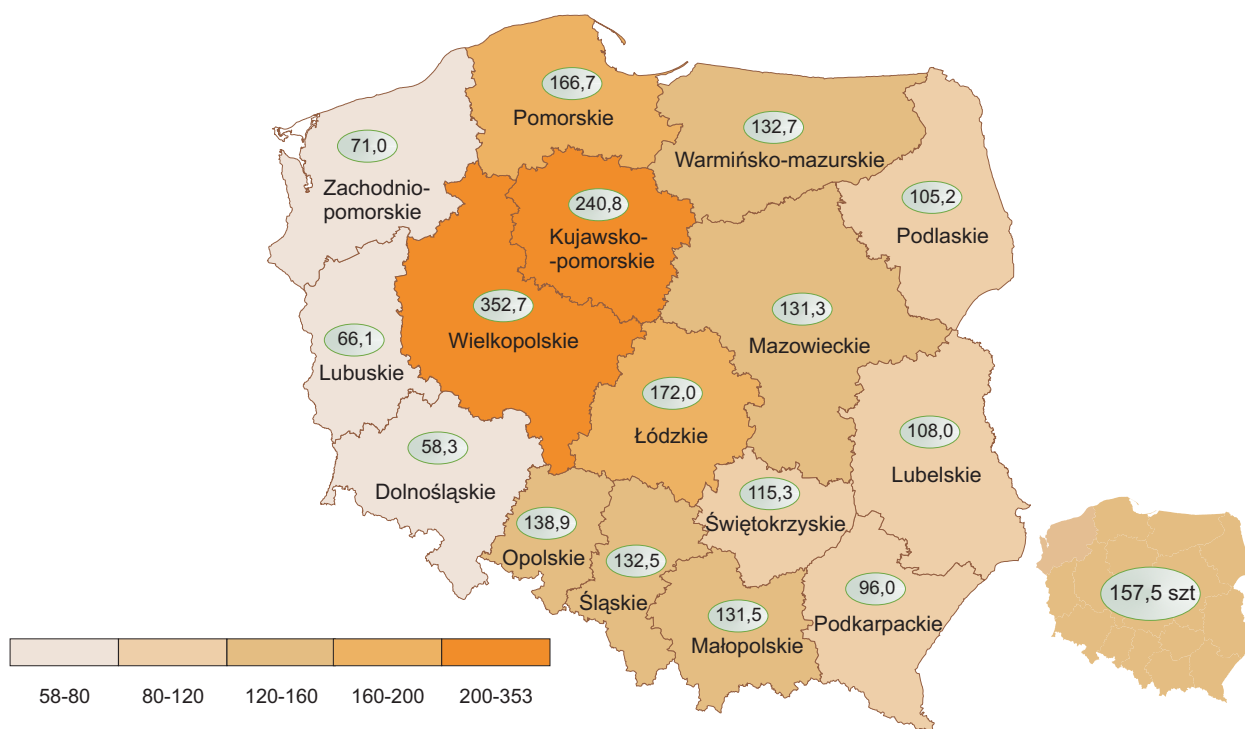
POWRÓT

Pogłowie bydła na 100 ha użytków rolnych według województw w 2007 r.

[POWRÓT](#)

Obsada trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych według województw w 2007 r.

[POWRÓT](#)